

ΣΤΑ Β. ΤΖΙΟΒΑ

ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΤΩΝ ΦΥΣΙΚΩΝ ΠΑΡΚΩΝ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ ΚΑΙ ΖΑΓΟΡΙ

(Θέμα σεμιναρίου που έγινε στην Εύβοια)

Πραγματοποιήθηκε στο χωριό Κανάτι της Εύβοιας στους πρόπο-
του βουνού Καντήλι από 21/9-
29/9 σεμινάριο με θέμα:

«Η διαχείριση των φυσικών πάρ-
κων στην Ελλάδα», το οποίο διοργά-
σε η Εταιρεία Οικολογίας και Ανά-
πτυξης με την συνεργασία της Ευρω-
πικής Κοινότητας.

Το γεγονός ότι στο ολιγοήμερο
σεμινάριο έγινε ειδική αναφο-
ρά στην διαχείριση για το Ζαγόρι καθώς και
για με το τέλος του σεμιναρίου
πραγματοποιήθηκε 3ήμερη εκδρομή
συνέδρων σε χωριά του Δυτικού
Κεντρικού Ζαγοριού καταδεικνύ-
οντας άλλη μια φορά τόσο την ση-
μια και την σπουδαιότητα που έχει
ο χώρος μας σαν χώρος ιδιαίτερης
ομορφιάς και μοναδικής πο-
τιστικής κληρονομιάς όσο, (και αυ-
τός και το πιο σημαντικό), και την
ανάγκη της άμεσης προστασίας και
ανάπτυξης του τόπου
από ένα καθεστώς αустηρης και
κακής διαχείρισης.

Στο σεμινάριο συμμετείχαν ειση-
γείς από την Ελλάδα και την Γαλλία
οι οποίοι μας μετέφεραν αντίστοιχα
θέματα σε κριτική της προτάσεις
για αποτελεσματική προστασία
ουσιαστική διαχείριση των Ελληνικών
οικολογικών και τις διαχειριστι-
κές εμπειρίες όσον αφορά ανά-
πτυξη οικοσυστήματα στην Γαλλία.

Ιδιαίτερα τονίστηκε από τους
Γάλλους, σε μια προσπάθεια τους να
παραστήσουν τυχόν παρερμηνείες από
ντόπιους κατοίκους, οι οποίοι
όχι να είχαν με καχυποψία το θέμα
του σεμιναρίου, πως μιλώντας για
πάρκο δεν νοείται μια έκτα-
ση στην οποία αυτόματα απαγορεύ-
ονται οποιαδήποτε παραγωγική δρα-
στηριότητα αλλά αντίθετα διευκρινί-
θηκε πως στο φυσικό πάρκο πρέπει
θεωρείται δεδομένη και προϋπαρ-
χούσα η ανθρώπινη δραστηριότητα.
Τονίστηκε, όταν μιλούμε για
πάρκο εννοείται μια περιοχή
πλούσιας φυσικής ομορφιάς και με-
γάλης οικολογικής ευαισθησίας στην
οποία όμως θα συνυπάρχουν ισόρρο-
να και ισότιμα τόσο η ανθρώπινη
οικονομία η οποία θα ασκεί τις
παραγωγικές της δραστηριότητες (ξυ-
λεία, γεωργία, κτηνοτροφία κ.λ.π.)
όσο και δραστηριότητες οι οποίες θα
απορροφούν από τις ανήγκες σωστής
οικολογίας και διαχείρισης του πάρ-
κου καθώς και η φυσική βιοκοινότητα
αποτελούμενη από φυτά και ζώα μέσα από

ένα καλά οργανωμένο διαχειριστικό
σχέδιο το οποίο μπορεί να περιλαμ-
βάνει ακόμη και ζώνες απολύτου
προστασίας της φύσης αν αυτό κρί-
νεται αναγκαίο, όπως για παράδειγμα
ορίζεται από τον νόμο για τον πυρή-
να του εθνικού δρυμού Βίκου-Αώου.

Παίρνοντας τον λόγο ο καθηγη-
τής της Φ.Ιστορίας του παν/μίου της
RENN κος Ζάν Κλόντ Λεφέβρ τόνισε
πως αποτελεί πλέον συνείδηση το ότι
η υποβάθμιση του φυσικού περιβάλ-
λοντος και των πόρων του είναι
ασυμβίβαστη με την ιδέα της ανάπτυ-
ξης.

Ο ίδιος αναφέρθηκε σε νέους τρό-
πους διαχείρισης των Φ. πάρκων.
Στην εισήγηση του ο διευθυντής της
περιοχής Καμάρχβ στην Ν. Γαλλία,
το οποίο αποτελεί σημαντικό υδρο-
βιότοπο και καταλαμβάνει συνολικά
μια έκταση 850.000 στρεμ., τόνισε
πως, μόλις το 1984 ξεκίνησαν οι πα-
ρεμβάσεις τους οι οποίες προώθησαν
μια ήπια διαχείριση έτσι ώστε να
προσεχθεί και να διατηρηθεί το φυ-
σικό περιβάλλον, με απόλυτο σχεδια-
σμό των διαφόρων δραστηριοτήτων
(καλλιέργειες, αλιεία, βόσκησις, κινή-
ση κλπ.)

Παρεμβάσεις οι οποίες, όχι μόνο
είχαν σκοπό να μην υποβαθμίσουν
τους παραγωγικούς συντελεστές οι
οποίοι υπήρχαν, στο όνομα της προ-
στασίας, αλλά και πως να αξιοποιη-
θούν κατά τον καλύτερο τρόπο οι φυ-
σικοί πόροι του πάρκου έτσι ώστε να
αναδειχθούν σε παραγωγικούς συντε-
λεστές για τις τοπικές κοινωνίες επι-
σημαίνοντας ταυτόχρονα και τον κίν-
δυνο εκφυλισμού και αλλοίωσης αυ-
τών των ιδιαίτερων χώρων από το
σχεδιασμό μεγάλων τουριστικών και
βιομηχανικών προγραμμάτων. Αυτό
όπως που είναι αξιοσημείωτο και
αποτελούσε για μας «σκοτεινό σημεί-
ο» ακούγοντας όλα αυτά είναι το
ποιοί ξεκίνησαν και στήριξαν τις
προσπάθειες διαχείρισης των Φ. πάρ-
κων. Η απάντηση δόθηκε από τον τίτ-
λο που έδωσε ο διευθυντής του Φ.
Πάρκου της Καμάρχβ ο οποίος ήταν
διατυπωμένος πολύ απλά. «Πως οι
τοπικοί παράγοντες φτιάξαν κάτι
που να λειτουργεί καλύτερα απ' ότι
θα μπορούσε να κάνει οποιοσδήποτε
σχηματισμός». Τα πάντα δημιουργή-
θηκαν μέσα από διαδικασίες κοινω-
νικής συμμετοχής. Μέσα από κινητο-
ποιήσεις και συνεργασίες κοινοτήτων,
μέσα από δημιουργίες συνδικάτων,
από πρωτοβουλίες τοπικών παραγω-

γών, ιδιοκτητών γης, ιδιωτικών φο-
ρέων κλπ. μετέχοντας όλοι αυτοί
στην δημιουργία φορέων προστασίας,
διαχείρισης και ανάπτυξης των πε-
ριοχών τους μειώνοντας κατά πολύ
το ρόλο του κράτους το οποίο τις πε-
ρισσότερες φορές αρκείται να διαθέ-
τει στοιχεία τα οποία είναι απαραί-
τητα στους τοπικούς οργανισμούς.

Παίρνοντας τον λόγο ο εισηγητής
του θέματος «Οικονομική ανάπτυξη στο Ζα-
γόρι» Ηλίας Ευθυμιόπουλος τόνισε
πως το προεδρικό διάταγμα 615/79
παρότι όριζε τους κανόνες που θα
πρέπει να διέπουν στο μέλλον κάθε
παρέμβαση στο δομημένο χώρο και
σε κάθε νέα κατασκευή δεν εμπόδιζε
την παραπέρα υποβάθμιση του οικι-
στικού περιβάλλοντος στο Ζαγόρι
αφού η τοπική κοινωνία δεν ήταν
αντικειμενικά σε θέση να υλοποιήσει
το πνεύμα των ρυθμίσεων.

Επίσης παρ' ότι υπάρχει για την
παρουσία του φυσικού περιβάλλο-
ντος της περιοχής θεωρητικά ένα
πλούσιο νομικό οπλοστάσιο, η εφαρ-
μογή αυτών των νόμων παρέμεινε σε
μεγάλο βαθμό ανενεργή αφού δεν
προβλέφθηκαν ούτε μηχανισμοί ελέγ-
χου αλλά ούτε και δομές διαχείρισης.

Το καθεστώς ειδικής προστασίας
ικανοποιείται μόνο στα χαρτιά και
δεν υπάρχει ούτε στοιχειώδης υποδο-
μή ούτε το ελάχιστο προσωπικό (φύ-
λακες, επιστήμονες κλπ.) ώστε να δι-
καιώνεται η πρόθεση του νομοθέτη.
Αντίθετα κάτω από την πίεση νέων
προτύπων για την «κατανάλωση χώ-
ρου» οι καταστροφικές επεμβάσεις γί-
νονται όλο και περισσότερες, όπως
το παράνομο (χειμερινό κυρίως) κυ-
νήγι, ο παράλογος τρόπος εκμετάλ-
λευσης του δάσους όπου τα προϊόντα
δεν μπορούν να πουληθούν σε ικανο-
ποιητικές τιμές, η ρύπανση των πο-
ταμών από τα σκουπίδια εφ' όσον
απουσιάζει κάποιο σχέδιο διαχείρι-
σης των απορριμάτων. Όμως εκείνο
που σήμερα αποτελεί το μεγαλύτερο
κίνδυνο για τον φυσικό πλούτο της
περιοχής και ιδιαίτερα για τα μεγάλα
θηλαστικά και τα αρπακτικά είναι ο
περιορισμός των βοτόπων ο οποίος
γίνεται με την επέκταση των ανθρω-
πίνων δραστηριοτήτων στις μέχρι τώ-
ρα παρθένες περιοχές με τρεις κυ-
ρίως τρόπους: τον ανεξέλεγκτο του-
ρισμό, τους ορεινούς δρόμους οι
οποίοι συχνά είναι άσκοποι και τα
μεγάλα τεχνικά έργα κυρίως υδροη-
λεκτρικά.

Επιτακτική και πρωταρχική ανά-

γκη λοιπόν για το Ζαγόρι είναι ένα
σύστημα ολοκληρωμένης διαχείρισης
τα βασικά χαρακτηριστικά του οποί-
ου πρέπει να είναι:

-Συνάρτηση των προτάσεων προ-
στασίας του φυσικού και δομημένου
περιβάλλοντος με τις οικονομικές
δραστηριότητες της βασισμένης στην
αξιοποίηση των ανανεώσιμων φυσι-
κών πόρων.

-Δημιουργία υποδομής για τις
ανάγκες διαχείρισης και προστασίας.

-Συμμετοχή του τοπικού πληθυ-
σμού στα μελλοντικά προγράμματα.

Εφόσον λοιπόν, τόνισε ο κος Ευ-
θυμιόπουλος, το κράτος μέχρι σήμερα
δεν έδωσε δείγματα τέτοιας πολιτι-
κής βούλησης αλλά αντίθετα πολλές
φορές προώθησε σχέδια προς την
αντίθετη κατεύθυνση, αυτό το οποίο
είναι αναγκαίο πλέον είναι η άμεση
παρέμβαση των ίδιων των Ζαγορί-
σιων.

Μέσα από την δημιουργία φορέ-
ων και από πρωτοβουλίες πολιτών
να καθιερώσουν στην πράξη ένα μο-
ντέλο διαφορετικής ανάπτυξης.

Στα μέτρα μάλιστα που το μοντέ-
λο αυτό θα αναπτύσσεται θα εξασθε-
νίζουν οι αντίπαλες δυνάμεις και τα
επενδυτικά σχέδια που βλέπουν σαν
εμπόδιο τις οποιεσδήποτε προτάσεις
προστασίας.

Τελειώνοντας ας μας επιτραπεί
να πούμε πως το να ευχηθούμε να
υλοποιηθούν οι παραπάνω προτά-
σεις δεν μας απάλλασει καθόλου από
το βάρος της υλοποίησης το οποίο
ανήκει καθ' ολοκληρίαν σε μας. Το ζη-
τούμενο για όλους μας θα πρέπει να
είναι μια ολοκληρωμένη σφαιρική
διαχείριση η οποία θα λειτουργεί
στην λογική της ταυτόχρονης ανα-
βίωσης, προστασίας και ανάπτυξης
του τόπου μας. Αυτό θα γίνει μέσα
από την δημιουργία φορέων διαχεί-
ρισης ο οποίος θα κινηθεί στην κα-
τεύθυνση ουσιαστικής λειτουργίας
του πάρκου στοχεύοντας:

- (1) στην διατήρηση της αισθη-
τικής αξίας του χώρου,
- (2) στην διάσωση και διατήρηση
της χλωρίδας και πανίδας
- (3) στην συνέχιση των υπαρχόν-
των και ανάπτυξη νέων δραστηριο-
τήτων για τους ντόπιους κατοίκους
συμβατών με τον τόπο.

* Ο Ηλίας Ευθυμιόπουλος είναι
διευθυντής του νεοσύστατου γραφείου
της GREENPEACE στην Ελλάδα και
ε. συντάκτης του περιοδικού «Νέα Οι-
κολογία»

ΙΣΤΟΡΙΚΑ ΚΑΙ ΛΑΟΓΡΑΦΙΚΑ
ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΑΝΩ ΠΕΔΙΝΩΝ ΖΑΓΟΡΙΟΥ
(Αναδημοσίευση Εισήγησης, που έγινε στο 7ο ανοιχτό σχολείο του Κ.Ε.Ζ. στα Κάτω Πεδινά το 1986)

Συνέχεια στην 7η σελ.

ΜΕΣΟΒΟΥΝΙ

Ιστορικά και άλλα στοιχεία του οικισμού Χρήστου Δούση

Το χωριό μου το Μεσοβούνι, στη θέση που είναι σήμερα, είναι νεότερος οικισμός από τα γειτονικά χωριά Αρτσιόστα, Πάπιγκο, Λιτονάβιστα, Άνω και Κάτω Σουδενά, Άνω και Κάτω Ραβένια.

Αυτό προκύπτει από τα στοιχεία που παραθέτει στα συγγράμματά του για την περιοχή αυτή ο ιστορικός του Ζαγορίου και του ευρύτερου πριερωτικού χώρου Ιωάννης Λαμπριδής. Ακόμα το όνομα του οικισμού, από την εποχή που εμφανίζεται, αποτελεί κάποια ένδειξη ότι αυτός δεν ανήκει στους πολύ παλιούς οικισμούς, αλλά σ' εκείνους που δημιουργήθηκαν μεταγενέστερα. Το Μεσοβούνι δεν έχει, ούτε είχε ονομασία ξενικής προέλευσης, ενώ οι αρχικές επωνυμίες των γύρω χωριών, που αναφέραμε είναι σλανβικές.

Στην περιοχή του χωριού υπάρχουν ερείπια παλαιών οικισμών, τα οποία αποτελούν απλώς ενδείξεις για κάποια ιστορικά συμβάντα.

Σε απόσταση 200-300 μέτρα ανατολικά του χωριού, στη θέση Μαυροβούνου, υπάρχουν ερείπια πολύ παλιού οικισμού. Δεν είναι τίποτε γνωστό σχετικά με την περίοδο, που αυτός δημιουργήθηκε και αναπτύχθηκε και από ποιους κατοικήθηκε, αλλά από τη μορφή και την κατάσταση των ερειπίων του φαίνεται καθαρά ότι πρόκειται για οικισμό, που η δημιουργία του ανάγεται σε μεγάλο χρονικό βάθος. Στη θέση Παλτοχώρι και σε απόσταση 1.500 μέτρα περίπου νότια του χωριού, πάνω στο δασομένο ύψωμα: Άγιος Χαράλαμπος, όπου βρίσκεται το ομώνυμο εκκλησάκι, υπάρχουν τα ερείπια άλλου, πολύ νεότερου οικισμού, όπως μπορεί να διαπιστώσει και ο απλός παρατηρητής.

Εικάζεται ότι ο οικισμός αυτός δημιουργήθηκε και κατοικήθηκε πολλά χρόνια πριν δημιουργηθεί το χωριό Μεσοβούνι στη θέση που είναι σήμερα. Κυκλοφορούσε η φήμη μεταξύ των παλαιών κατοίκων του Μεσοβουνίου ότι οι κάτοικοι του οικισμού Παλτοχώρι εγκατέλειψαν τον οικισμό τους, για να αποφύγουν τις επιδρομές των Τουρκαλβανών και των ατάκτων Τούρκων και των μετανάστευσαν στη θέση, που είναι το σημερινό χωριό και δημιούργησαν τον οικισμό: «Μεσοβούνι».

Μπορούμε να υποθέσουμε, αν λάβουμε υπόψη μας όσα αναφέρει στα ιστορικά του ο Ιωάννης Λαμπριδής, ότι ο οικισμός Παλτοχώρι, που οπωσδήποτε δεν είναι άσχετος με το νεότερο οικισμό: «Μεσοβούνι», δημιουργήθηκε κατά τη διάρκεια της ΙΑ' εκατονταετηρίδας (1300-1350) και είναι πιθανό να διατηρήθηκε ως το 1500 ή και αργότερα, οπότε οι κάτοικοί του, για να προφυλαχτούν από τις ληστρικές επιδρομές των Τουρκαλβανών και των ατάκτων Τούρκων, αποσύρθηκαν βορειότερα, στη θέση του σημερινού χωριού. Το παλιό χωριό: «Παλτοχώρι», όπως δείχνουν τα ερείπια του, ήταν οικισμός με μικρό αριθμό οικογενειών.

Ο ιστορικός Ιωάννης Λαμπριδής στο βιβλίο του: «Ζαγοριανά» και στο κεφάλαιο: «αρχαία και νεώτερα του τμήματος καθόλου άποψις» γράφει τα εξής: «Το δε Δυτικό Ζαγόρι διακρίνεται κατά την ΙΔ' εκατονταετηρίδα και ιδίως κατά την ΙΕ' διά του ονόματος της επισημοτέρως κομποπόλεως του Παπίγκου, ιδίου τμήματος, περιλαμβανόντος τα σωζόμενα χωριά Άνω και Κάτω Σουδενά, Άνω και Κάτω Ραβένια, Δολλιανά, Μαυροβούνι, Μεσοβούνι, Άγιο Μηνά, Βιτσιόν και Αρτσιόστα». Εδώ κατά την ιστορική αυτή περίοδο, η αναφορά στο χωριό Μεσοβούνι σημαίνει τον οικισμό Παλτοχώρι κι όχι τον οικισμό Μεσοβούνι στη σημερινή του θέση. Η γνώμη αυτή ενισχύεται από την άποψη, που διατυπώνεται από τον ίδιο τον ιστορικό σε υποσημείωση του βιβλίου του: «Ηπειρωτικά μελετήματα» και στο κεφάλαιο: «αρχαία και νεώτερα του τμήματος καθόλου άποψις», ως εξής: «Τα δε χωριά του Δυτικού διαμερίσματος Ζαγορίου παρά του Κεντρικού καλούνται κρατούμενα, επώνυμον περιορισθέν νύν εις τα προς Δ. της γραμμής Μετωκέλ χωρία του Ζαγορίου σνν τους: «Άγιο Μηνά και Μεσοβούνι». Αγνοούμεν τον αριθμόν των συνολικών ε' αν έκαστον των ειρημένων χωρίων επί κατακτήσεως συνέκειτο, ως και τον αριθμόν των οικογενειών εκάστης τούτων. Αγνοούμεν επίσης και τα αρχικά ονόματα χωρίων τινών, άστερ διελύθησαν, αποκαλούνται δε τα ερείπια αυτών δια των γενικών ονομασιών: Σελιό, Παλτοχώρι, Επάνω χωριό κλπ. ως και την εποχήν της εξαφανίσεως αυτών».

Η ονομασία Παλτοχώρι σημαίνει εδώ πιθανότατα τον οικισμό στην περιοχή Μεσοβουνίου, ο οποίος εγκαταλείφθηκε από τους κατοίκους του και στη συνέχεια δημιουργήθηκε ο νέος οικισμός: Μεσοβούνι στη θέση που βρίσκεται σήμερα. Η άποψη ότι το χωριό Μεσοβούνι στη σημερινή του θέση δημιουργήθηκε περίπου στις αρχές της ΙΣΤ' εκατονταετηρίδας από τη μετανάστευση των κατοίκων του οικισμού: «Παλτοχώρι» στην προσπάθειά τους να προστατευτούν με κάθε τρόπο από τις ληστρικές επιδρομές των ατάκτων Τούρκων και των Τουρκαλβανών ενισχύεται από τις μαρτυρίες του ιστορικού Ιωάννη Λαμπριδής, ο οποίος στο βιβλίο του: «Ηπειρωτικά μελετήματα» και το κεφάλαιο: «Διοικητικά, εκκλησιαστικά, εκπαιδευτικά», σελίδες 27 και 43 αντίστοιχα αναφέρει:

α) «Οι Μαλακάνοι υπεβλήθησαν αυθομήτως μετά το 1480 εις την Βασιλομήτορα Βασιδέ Σουλτάν, πλην δε των 45-50 κοινοτήτων του Βορείου διαμερίσματος, εν αίς η Κалаράτζη, το Μέτσοβον, το Συράκων και έτερα εκ των το νύν ανατολικών διαμερίσματος αποτελουσών και άλλα της Ηπείρου κοινοότητες απ' αυτής της κατακτήσεως ή και ύστερον, ως προικολόγησις της Βασιλομήτορος αναγνωρισθείσαι, έτυχον των αυτών προνομίων, οίων ή πόλις Άρτα και τμήμα αυτής Βρύσεως,

τα χωρία του Ζαγορίου: «Αρτσιόστα, Άγιος Μηνάς και Μεσοβούνι».

β) «Χωρία του Ανατολικού Ζαγορίου καθός καιτου Δυτικού τμήματος, μεταξύ των οποίων: Αρτσιόστα, Μεσοβούνι, Άγιος Μηνάς, κινδυνεύουν τα δε και τα χωρία ταύτα, απολέσαντα και την αυτονομίαν και την αυτοδιοίκησιν αυτών, ν' απαλλοτριωθούν και των ιδιοκτησιών αυτών, ένεκα των αυθαιρεσιών και πιέσεων ιδίως υπό των Σπαρχών, προσηρτήθησαν βαθμηδόν (1681-1684) διά της επιρροής και ισχύος προϋπαρκέντων του κυρίως Ζαγορίου παρά τους εν τη Βασιλεύονσι μεγιστάς εις το κυρίως Ζαγόριον, ως και τα του δυτικού διαμερίσματος χωρία και συναπετέλεσαν μετ' αυτού μίαν και μόνην ομοσπονδίαν μέχρι το 1868 διατηρηθείσαν, και υπέρ εν πολλοίς και περί τα άκρα ιδίως κατά τον ΙΗ' μάλιστα αιώνα ακοιτηρασθείσαν». Ο τόπος στον οποίο αποσύρθηκαν οι κάτοικοι του οικισμού Παλτοχώρι, εκεί ακριβώς που βρίσκεται σήμερα το χωριό, από τη θέση και τη φυσική του διαμόρφωση παρείχε σ' αυτούς κάλυψη και σχετική προστασία.

Χέναν στο σημείο που ομίζουν τα υψώματα και σχηματίζουν ένα μικρό πλάτωμα, το οποίο κάλυπταν πυκνά δέντρα και θάμνοι. Ο νέος οικισμός ήταν πιο μακριά από το δρόμο Ιωαννίνων-Κόνιτσας και σχεδόν αθέατος από τα σημεία, όπου αυτοί διέρχονταν. Παρ' όλα αυτά και ο νέος οικισμός δεν έπαυσε κατά διαστήματα να αποτελεί στόχο των Τουρκαλβανών, των ατάκτων Τούρκων και των ληροσυμμοριών. Οι κάτοικοι απειλούνταν από κάθε είδους καταπιέσεις και γίνονταν θύματα αρπαγών, λεηλασιών και άλλων βάρβαρων ενεργειών.

Ο ίδιος ιστορικός στο βιβλίο του: Ηπειρωτικά μελετήματα, τεύχος 8ο, σελίδα 44 και τεύχος 9ο, σελίδα 40-41 αντίστοιχα, αναφέρει τα εξής:

α) «Πολλά όμως εκ των χωρίων τούτων και ιδίως εκ των προς Δ. του Μιτωκέλ υποβαλόντα εαυτά, ένεκα διαφόρων συμφορών κατά τας αντιξούς εκείνας εποχάς, εις την προστασίαν ισχυρών γειτόνων ή βία και δυναστεία υπό τούτων ν' απαλλοτριωθούν των ιδιοκτησιών εξαναγκασθέντα και εις γεωργία από τον 1680-1735 μετατραπέντα, προσηρτήθησαν εκ τα τμήματα Κουρέντων, Κονίτσης και Μαλακασίων, απολέσαντα και τα πολιτικά εκείνα αυτών δικαιώματα, εις α ομολογουμένως το Ζαγόριον οφείλει την υπεροχήν αυτού παντός ετέρου της Ηπείρου τμήματος. Παραδόξως όμως τα χωρία: Άγιος Μηνάς, Μεσοβούνιον, Αλχζότ-Τοεφλίκ και Βοϊδομάτις, το 1861-1862 διαλυθέν, και εις γεωργία μετατραπέντα εξηκολούθησαν να συναπολαύσωσι των προνομίων του Ζαγορίου μέχρι της καταργήσεως αυτών».

β) «Από του τέλους του ΙΖ' αιώνας Τουρκαλβανοί εκ Περάτης και Άνω Γλήνης της Καραμουρατίας βία και δυναστεία προσηρτήθησαν εκ εαυτούς την ασκήτην κτήσιν των χωρίων Αγίου

Μηνά και Μεσοβουνίου.

Επειδή δ' οι κάτοικοι αυτών εις ενδότερα του Ζαγορίου μετά της απαλλοτριώσεως των ιδιοκτησιών αυτών ανεπιτρέπεται μετάρησιν, οι αρπακτικές προέβησαν εις εκποίησην των χωρίων αυτών. Οι κάτοικοί του, κατά την Καστράτι, λειψάνου της πόλεως Ρενίου, εις τον γιγνόμενον της μονής Αρτίστης Ραφίλ (1719-1721) των του Μεσοβουνίου (1735-1740) εις την Κοινότητα Άνω Ραβένιων και του γιγνόμενον της μονής αυτής Δομνίου, όπως και οικογενείας εκ των περί τούτοις εγκατεστησάν».

Από την ιστορική αυτή μαρτυρία του Ιωάννη Λαμπριδής συμπεραίνουμε: «Κοίμησι της Θεοτόκου» του ότι ο νέος οικισμός: «Μεσοβούνι» αρχισε να χτίζεται εγκατελείφθηκε από τους κατοίκους του έτος 1856, όπως δείχνει η χρονολόγηση, οι οποίοι διασκορπίστηκαν σε διάφορα σημεία του Ζαγορίου ως αγρότες ή εργάτες. Για την κατασκευή της η μο- του ΙΗ' εκατονταετηρίδας (1700-1730) και ότι ο γιγνόμενος της μονής Σπληνιώσεως δαπάνησε σημαντικό λιγώστα αιώνας αιώνας κατά το έτος 1740. Η χρονολόγηση, όπως μνημονεύουμε εγκατέστησε στο Μεσοβούνι οικογενείας από της γύρω περιοχή. Οι πρώτοι κάτοικοι του Μεσοβουνίου, που εγκαταστάθηκαν τμήν του Ζαγοριανού. Ο πιο παλιός οικισμός του χωριού, τον οποίο θυμούνται παρδδοσι, ήταν οι Φωταίοι, οι Δολλιανί, οι Βιτσιόν, οι Κωσταίοι, οι Κωσταίοι, οι Βορλαίοι.

Άλλες οικογένειες εγκαταστάθηκαν στην εκκλησία του χωριού 50 χρόνια πριν αναλάβει, ως βοσκοί και αγροφύλακες από την περιοχή Φυλάντων και Λέων-Σουλτάν και παντρεύτηκαν και εγκαταστάθηκαν στο χωριό.

Μεταξύ των πρώτων οικογενειών που εγκαταστάθηκαν στο Μεσοβούνι περιλαμβάνονται και οι οικογένειες, που είχαν εγκαταλείψει το χωριό μετά τη βίαια απόσπαση των ιδιοκτησιών τους και είχαν διασκορπισθεί στο εσωτερικό του Ζαγορίου. Δεν είμαστε βέβαιοι αν η αναφορά του Ιωάννη Λαμπριδής, κατά την οποία οι κάτοικοι των χωρίων Αγίου Μηνά και Μεσοβουνίου μετοίκησαν στα ενδότερα του Ζαγορίου χωρίς να αποστρέψουν, αφορά όλες τις οικογένειες που εγκαταστάθηκαν από τους κατοίκους αυτούς.

Οι κάτοικοι που εγκαταστάθηκαν στο Μεσοβούνι ως επίμορτοι καλλιεργητές από τον γιγνόμενον της μονής Σπληνιώσεως, ήταν φυσικό να εγκαταστήσουν και οικογένειες. Επειδή η ζωή τους είχε μόρφωση. Δεν υπάροχοι υποχρεωμένοι να αγωνίζονται σκληρά για να ικανοποιήσουν τις βασικές ανθρώπινες ανάγκες τους και να οργανώσουν στοιχειώδεις της ζωής τους.

Ο γιγνόμενος Δαμιανός ο οποίος στο βιβλίο του: Ηπειρωτικά μελετήματα, τεύχος 8ο, κεφ. Διοικητικά, εκκλησιαστικά και εκπαιδευτικά, σελίδα 55 γράφει των κατοίκων του οικισμού που συνετέλεσε στην ικανοποίησή τους την προσφορά χρηματικών ποσών.

Στα Ζαγοριανά του Ιωάννη Λαμπριδής αναφέρονται σχετικά τα εξής: «Η μονή κατά το έτος 1858 προς σέ-

εν εκκλησίας και κατασκευήν ομολογούσαν εν τω χωρίω Μεσοβουνίου 10.000 εδαπάνησε και προς τον έτος 1873 διά γροσίων 1200 συνβάλε. Στο ίδιο βιβλίο αναφέρονται ακό- και τα εξής: «Η μονή Σπληνιώσεως υποστήριξεν των σχολείων Αγίου Μηνά, Μεσοβουνίου και Κλειδωνισαού, πρώτους, ανά πέντε λίρας εχο- αταλλοτριώσιν των ιδιοκτησιών αυτών ανεπιτρέπεται μετάρησιν, οι αρπακτικές προέβησαν εις εκποίησην των χωρίων αυτών. Οι κάτοικοί του, κατά την Καστράτι, λειψάνου της πόλεως Ρενίου, εις τον γιγνόμενον της μονής Αρτίστης Ραφίλ (1719-1721) των του Μεσοβουνίου (1735-1740) εις την Κοινότητα Άνω Ραβένιων και του γιγνόμενον της μονής αυτής Δομνίου, όπως και οικογενείας εκ των περί τούτοις εγκατεστησάν».

Η αναφορά αυτή του Ιωάννη Λαμπριδής ανάγεται στη χρονική περίοδο μετά το 1825. Είναι πιθανό ότι στο Μεσοβούνι μέχρι το 1885 λειτουργήσε σχολείο με δύο τάξεις (Γραμματοδιδασκαλείο), στο οποίο τα παιδιά μάθαιναν μόνο ανάγνωση και γραφή και ίσως στοιχειώδεις αριθμητικές γνώσεις. Κατά τη χρονική περίοδο από το 1885 ως το 1927 λειτουργήσε Δημοτικό σχολείο με τέσσερες τάξεις στο διδακτήριο, το οποίο οικοδομήθηκε το 1880 περίπου, για να γίνεται πιο συστηματική και πιο αποδοτική η σχολική εκπαίδευση των παιδιών. Σ' ολόκληρο σχεδόν αυτό το χρονικό διάστημα ήτοι από το 1885 έως και το 1925, υπηρέτησε ως δάσκαλος στο χωριό ο γιός του ιερέα Χαρίση Παταχαρίση Χαράλαμπος Παταχαρίσης. Κατά τα τελευταία χρόνια της υπηρεσίας του φοιτούσαν στο σχολείο 40 και πλέον μαθητές. Από το 1927 λειτουργήσε στο χωριό πλήρες δημοτικό σχολείο, με έξη τάξεις, μέχρι το 1970, οπότε καταργήθηκε, λόγω μειωμένου αριθμού μαθητών. Σχετικά με τις συνθήκες εκπαίδευσως των παιδιών του Μεσοβουνίου ο Βασίλης Κυργιάννης στο βιβλίο του: «Μεσοβούνι-Ζαγορίου», σελίδα 84, αναφέρει τα εξής: «Στο χωριό Μεσοβούνι φημιολογείται ότι ο πρώτος ιερέας του χωριού ήταν και γραμματοδιδάσκαλος και επιδιωρωθής υποδημάτων. Επίσης φημιολογείται ότι μετά τούτον γραμματοδιδάσκαλος ήταν ο από το χωριό Άνω Ραβένια καταγόμενος, Κασιόφας επωνομαζόμενος.

Τα παιδιά μάθαιναν γραφή και ανάγνωση κατά το πλείστον στο ύπαιθρο και μετά την ανέγερση της εκκλησίας, στην εκκλησία.

Μετά από τον Κασιόφα γραμματοδιδάσκαλος φημιολογείται ο ιερέας Χαρίσης Παταχαρίσης. Τούτον, ως διδάσκαλο, διαδέχτηκε ο υιός του Χαράλαμπος Παταχαρίσης στο ανεγερθέν κατά το έτος 1880 περίπου, διώροφο με δύο αίθουσες και δύο υπόγεια και υπάρχουν με διάφορες τροποποιήσεις σχολικό κτίριο».

Οι γραμματοδιδάσκαλοι ήταν απόφοιτοι Σχολαρχείων ή και Δημοτικών σχολείων, οι δάσκαλοι των δημοτικών σχολείων τεσσάρων τάξεων ήταν απόφοιτοι γυμνασίων ή και Σχολαρχείων και στα νεώτερα χρόνια οι δάσκαλοι ήταν απόφοιτοι του μονοτάξιου Διδασκαλείου ή των Παιδαγωγικών Ακαδημιών.

Μέχρι το 1914 τα δημοτικά σχολεία υπάγονταν στη διοίκηση των Κοινοτήτων και οι δάσκαλοι αμείβονταν από τις εισφορές των γονέων των μαθητών ή από έσοδα των ταμείων των Κοινοτήτων. Από το 1914 τα δημοτικά σχολεία είχαν υπαχθεί στο Δημοσίο έγιναν δημόσια ιδρύματα και οι δάσκαλοι αμείβονταν από το Δημοσίο ταμείο.

Επιγραφές και χρονολογίες σε οικήματα του χωριού

Υπάρχουν επιγραφές και χρονολογίες σε οικήματα του χωριού, οι οποίες αποτελούν ιστορικές πληροφορίες για τις κατασκευές σ' αυτό κατά το χρονικό διάστημα από το 1850 έως το 1912. Αυτές είναι οι εξής:

1) Στη νοτιοανατολική πλευρά της εκκλησίας του χωριού, προς το μέρος του νόρθηκα και πάνω από τη θύρα της εισόδου του, υπάρχει σε εντοιχισμένη πλάκα η σκαλιστή χρονολογία 1856. Είναι βέβαιο ότι αυτό το έτος άρχισε η ανέγερση της εκκλησίας: Κόιμησι της Θεοτόκου.

2) Στην πλατεία του χωριού, όπου υπάρχει υδατοδεξαμενή που κατασκευήθηκε το 1912 με δαπάνη του Χαράλαμπου Κ. Πέτσκου, υπήρχε εντοιχισμένη πλάκα σε πέτρινη κολώνα με την εξής επιγραφή: «Η δεξαμενή αυτή εγένετο δαπάνη μεν του αειμήστου Χαράλαμπος Κ. Πέτσκου, επιμελεία δε της συζύγου αυτού Κωσταντίνης και των τέκνων αυτών. Μεσοβούνιον 2 Μαΐου 1912». Η δεξαμενή αυτή έγινε για να καλύψει μέρος των αναγκών των κατοίκων σε νερό. Η έλλειψη νερού ήταν από τα παλιά χρόνια το πιο οξύ πρόβλημα για τους κατοίκους του χωριού. Υπάρχει και σήμερα ακόμα η έλλειψη αυτή σε μικρότερο βαθμό, γιατί στο μεταξί έχουν κατασκευαστεί υδατοδεξαμενές σε στίπια, όπου δεν υπήρχαν και δύο νέες κοινοτικές με έξοδα του κράτους.

3) Στον ανατολικό τοίχο του κοινοτικού καταστήματος υπάρχει εντοιχισμένη πλάκα με την επιγραφή: «Το ξενοδοχείον η Κοίμησις της Θεοτόκου και του Αγίου Χαράλαμπος. Μεσοβούνιον 30 Μαΐου 1912». Η χρονολογία αυτή σημαίνει μάλλον την κατασκευή της διώροφης αυτής οικοδομής, της οποίας το ισόγειο χρησιμοποιούταν ως καφεπαρατοπωλείο και τα δύο ανώγεια δωμάτια της κατ' αρχήν ως ξενώνας και αργότερα ως κατοικία ιερέων της ενορίας, αγροφυλάκων και βοσκών. Δίπλα στο κτίριο αυτό υπήρχε άλλη οικοδομή με μεγάλο ισόγειο χώρο (σταύλο για φορτηγά ζώα) και πάνω από αυτόν ανώγειο δωμάτιο.

Όλα αυτά τα κτίσματα μαζί αποτελούσαν το χάνι του χωριού, το οποίο πριν από τον πόλεμο του 1940 και στην περίοδο της κατοχής εξυπηρετούσε τους διερχόμενους (διαβάτες), που κατέβαιναν από τα χωριά της Κονίτσας στα Γιάννενα ή στην περιοχή της Θεσπρωτίας. Τότε που δεν υπήρχαν τα σημερινά μέσα συγκοινωνίας, τα χάνια, που βρισκόνταν σε ορισμένα πόστα των κεντρικών δρόμων, εξυπηρετούσαν τους κατοίκους των χωριών που μετέβαιναν στις πόλεις με τα φορτηγά ζώα τους για διάφορες συναλλαγές και άλλες φωνικές τους.

4) Στο σπίτι της Μαρτινέως Χαράλαμπος του Δημ. Πέτσκου (Πετοκαίκο) υπάρχει πάνω σε λαξευμένη πέτρα του τοίχου της εξώθυρας η σκαλιστή χρονολογία 1907 και στον τοίχο της προσόψεως του σπιτιού εντοιχισμένη πλάκα με τη σκαλιστή χρονολογία 1898. Η πρώτη χρονολογία αναφέρεται στο έτος κατασκευής της εξώθυρας: (στυλώματα και πεζούλια «πλάσια» με πελεκητή πέτρα και βαριά ξύλινη θύρα). Η δεύτερη χρονολογία αναφέρεται στην κατασκευή του αρχοντικού για

την εποχή εκείνη διώροφου σπιτιού, το οποίο χτίστηκε δίπλα στο παλιό ισόγειο σπιτί της οικογένειας.

5) Στο σπίτι του Μανώλη (πρώην Δημ. Καρακατσούλη) υπάρχει στον τοίχο της προσόψεως του εντοιχισμένη πλάκα με τη σκαλιστή χρονολογία: Οκτώβριος 1877. Η χρονολογία αυτή αναφέρεται στην κατασκευή αυτού του σπιτιού.

6) Στο σπίτι της Βασιλικής Σιώνα θυγατέρας του Νικολάου Γκέκα και της αδελφής της Μαρίας Γκέκα (πρώην Βορλαίκο) υπάρχει στον τοίχο της πίσω πλευράς του εντοιχισμένη πλάκα με σκαλιστή χρονολογία 1900. Η χρονολογία αυτή αναφέρεται στο έτος κατασκευής του σπιτιού αυτού. Στο χώρο, που είναι τα σημερινά Βορλαίκα στίπια σε κάποια θέση ήταν το παλιό, ίσως το πρώτο σπίτι της οικογένειας Βόρλα.

7) Στο σπίτι του Αλέξανδρου Κοντονάσιου, πρώην Κωσταίκο από τη μέτρα του Καλλιόπη, θυγατέρα του Πέτρου Κωσταίου, υπάρχει στον τοίχο της προσόψεως του εντοιχισμένη πλάκα με τη σκαλιστή χρονολογία 1902. Η χρονολογία αυτή αναφέρεται στο έτος της οικοδόμησής του σπιτιού αυτού.

8) Στο σπίτι του Δημήτρη Λιάκου του Χαράλαμπου (Λιακαίκο) υπάρχει στον πρόσοψη των τζακιών δύο δωματίων οι σκαλιστές χρονολογίες 1904 και 1914. Η χρονολογίες αυτές αναφέρονται στο χρόνο κατασκευής αυτών των τζακιών. Αλλά και η κατασκευή του σπιτιού αυτού, που είναι το ψηλότερο και ογκοδέστερο του χωριού, είναι πιθανό να έγινε λίγα χρόνια πριν από το 1904.

9) Στο σπίτι της Σταυρούλας Κυργιάννη, πρώην Δουματζίκο, υπάρχει στον τοίχο της εξώθυρας, πάνω σε πελεκητή πέτρα, η σκαλιστή χρονολογία 5 Οκτωβρίου 1894. Η χρονολογία αυτή αναφέρεται στο έτος κατασκευής της εξώθυρας: (στυλώματα και πεζούλια «πλάσια» με λαξευμένες πέτρες και βαριά ξύλινη εξώθυρα).

Η κατασκευή του σπιτιού αυτού είναι πιθανό να έγινε λίγα χρόνια πριν από το 1894.

Από τα στοιχεία αυτά, που σημειώσαμε, συμπεραίνουμε ότι ορισμένα παλιά στίπια του χωριού τα πρώτα που πιθανώς έγιναν κατά τη δημιουργία του οικισμού Μεσοβουνίου καταβίβισαν και στη θέση τους χτίστηκαν νέα, μεγαλύτερα και ανετώτερα ενώ άλλα από αυτά βρισκόνται ακόμα και σήμερα μετά από τις κατά καιρούς αναγκαίες επισκευές τους, δίπλα στα καινούργια. Τα περισσότερα από τα σημερινά στίπια του χωριού έχουν χτιστεί περίπου μεταξύ των ετών 1880 και 1910 από έμπειρους τεχνίτες της περιοχής Κονίτσας.

Τα χτίσματα για το χτίσιμο αυτών των σπιτιών, που ανέχονται σφοδρότατα σε μεγάλα ποσά, προέρχονταν κυρίως από τη συνεχή και εντατική εργασία των ξηνητημένων κατοίκων του χωριού, που επέστρεφαν στις οικογένειές τους ύστερα από πολλά χρόνια στέρησης και μόχθου στα ξένα μέρη. Μ' αυτό τον τρόπο ανακινούνταν και προδόναν οικονομικά την εποχή εκείνη τα περισσότερα χωριά της Ηπείρου, τα οποία δεν είχαν τη δυνατότητα να αναπτύξουν γεωργική παραγωγή στο ορεινό και άγονο κατά το πλείστον έδαφός τους.

Η ΣΥΜΒΟΛΗ ΤΟΥ ΕΥΑΓ. ΜΠΟΓΚΑ ΣΤΗΝ ΚΑΤΑΓΡΑΦΗ ΤΟΥ ΓΛΩΣΣΙΚΟΥ ΙΔΙΩΜΑΤΟΣ ΤΟΥ ΖΑΓΟΡΙΟΥ

Του Λευτέρη Παπαθανασίου

(Συνέχεια από το προηγούμενο)

Προβαίνουμε σε μικρή διόρθωση παραγράφου για τη λέξη **σιόποτο**, που δημοσιεύτηκε στο φύλλο Οκτωβρίου 1991 της εφημερίδας μας. Ο δαίμονας του τυπογραφείου δεν ήθελε νερό, για ισοτοπίες διψούσε... Αναγράφουμε σωστά τη σχετική παράγραφο:

«Πραγματικά υπάρχει ουσιαστικό το **σιόποτο** = κρουνός, καταρράχτης». (Φυσικά σε ίσιο μέρος, σημείωση γράφοντος).

σκούζου, έσκουζα, έσκουξα, κλάω, άρχ. σκούζω.

σκούπ'ρα, τα σκουπίδια, από το σκούπουρα κατά το σήπουρα.

σκουρουγόνат' και **μαυρουγόνат'** (οι), οι Ζαγορίσιοι από υπερηφάνεια για τον τόπο τους και τον πολιτισμό τους σκουρουγόνатους έλεγαν όλους τους κατοίκους του κάμπου.

σκουρτζίζω «ρίχνω κλήρο, λαγχάω» (Αραβ.).

σκουρτίτσα (η), ο λαχνός (ρίχνόταν είτε με δύο σπέρτα από τα οποία το ένα φρόντιζε να είναι κοντότερο από το άλλο, είτε με λιφτόκαρα ή κατσάκια).

σκουτάδ' (το), 1) το σκουτάδι και ζουντάν' το βαθύ σκουτάδι, 2) μπφ. ο θάνατος «τον έφαγ' το σκουτάδ'» (=πέθανε), όπως παρ' Ομήρω. («Οι λαοί αποτελούνται από μας. Όλοι πρέπει να κάνουμε το καθήκον μας. Αν έχεις μέσα σου ακόμα κάποια ζωντανή δύναμη, αν μπορείς σαν άνδρας ν' απαλλαγείς από όλους τους τύπους, τις δεσμεύσεις και τις συμβατικότητες και να δεις καθαρά μπροστά σου, τότε πρέπει να κάνεις το καθήκον σου. Εσύ κι ο γείτονάς σου και ο συνεργάτης σου κι ο κάθε ένας είσατε τα μόρια του λαού, εσείς όλοι μαζί θα σπρώξετε προς τα εμπρός. Στα χέρια σου, όπως και στα χέρια όλων των ανθρώπων, βρίσκεται το μέλλον μας. Προσπάθησε ν' ανάψεις ένα φώς, κι ως είναι μικρό. Γιατί

να καθαρίσαι το σκοτάδι;» Από το βιβλίο «Η πορεία των λαών» Κ.Α. Δοξιάδη, Έκδ. 1983, σελ. 321, σημ. γράφοντος). **σκότ'νους** (ο), αντί σκοτεινός, «μαύρους κι σκότ'νους» για κάποιον πολύ δυστυχισμένο.

σκουτέρ'ς (ο), «ο επί της τυροκομίας και βουτυροκομίας επιτετραμμένος τσέλιγγας» (χρηστ.) ο αρχιτσέλιγγας. Βυζ. σκουτάριος (αξιωματ. Αυλής).

σκουτέρια (τα) «το σύνολο του κινητού συνολισμού των νομάδων βλαχοποιημένων, οι στάνες» (Ρέκκας, Γιαννιώτης Χειρουργός γιατρός).

σκ'τί, το σκουτί, ντόπιο υφαντό χοντρό μάλλινο, συνήθως βαθυγάλαζου χρώματος.

σκ'τιά (σκητιά), τα σκουτιά, τα ρούχα που φοράμε, υποκ. του αρχ. σκίτος.

σκουτούρα (η), 1) η σκοτοδίνη «μόρχιτι σκουτούρα», 2) η ανάγκη. Επίθ. σκουτουριασμένους, ο ζαλισμένος, αυτός που έχει πολλές σκοτούρες (φροντίδες στο κεφάλι του).

σκούφους (ο), το χωρικό καπέλο.

σκουφίτσα (η), το πλεκτό ή άλλο κάλυμμα της κεφαλής του βρέφους.

σκράπ! γρυ, ταυτ, του ντιπ.

σκραπατάου, τσακμακώ (Ζαγ. Θ.Π.) «έλκω την σκανδάλην όπλου προς εκτυροσκόρτσιν», από παραφθορά του εκτυροσκορτώ, εκτυροσκορτόαου.

σκρουμούδια (τα) «φυτά ξηρανθέντα υπό του καύσανος» (Αραβ.) από το παρκακάτω.

σκούμους (ο), (Ζαγ.), σκούμπους (Γιαν.). 1) ο απανθρακωμένος, 2) η μυρουδιά μαλλιού που καίγεται.

σκρουμπιάζω, απανθρακούμαι. Για πολύ καμμένο φαγητό ή ψωμί λένε «γίν'κει βήσσαλου».

σκ'λί (το), το σκυλί, υποκ. σκ'λάκ' ή σκ'λόπ'λου.

σκυλλίζου ή σκυλνάου, ερεθίζω, ενοχλώ παίζοντας, αρχ. σκύλλω. «Τι έτι σκύλλεις

τον Διδάσκαλον» (Μάρκον 5,35)

σκυλίζουμι, σκυλίζουμαν, σκυλίσ'κα, πεισματών. **σκυλουκόνακου** (το), η καλυβούλα του σκύλου. **σκυλουμαχαλάς** (ο), τα πολλά σκυλιά.

σκυλουμπ'ρέκια (τα), τα σκυλομπουρέκια, είδος γιαννιώτικου αμυγδαλωτού. Η λέξη από θεληματική παραφθορά, χάριν αστειότητας, του τουρκ. seker(=ξαχαρωτά)+μπουρέκ.

σκυλουράκ' (το), το δυνατό και άνοστο ρακί.

σκ'λίδ (το), η αγγίδα «ένα σκ'λίδ' σκόρδου», «ο και λουβί εν Πρεβέση», αρχ. σκελλί και σκελλίδιον και άγγις» (Δ.Σάργος).

σκ'λιδις (οι), τα χειρόβουλα ύστερα από το δάρσιμο στο αλώνι. Πολλές σκλιδες κάνουν το δεμάτι του άχουρου, αι σκελίδες.

σκύφους (ο), 1) στενόμακρη ξύλινη σκάφη, όπου ρίχνουν το τυρόγαλο για τα σκυλιά (χρηστ.), 2) «μικρά σκαφίς» (Αραβ.), αρχ. σκύφος.

σκυφτομάτης (ο) «ο πονηρός, ο χαμαί βλέπων» (Αραβαντινός).

σμέτια (τα), τα αδύνατα αρνιά (Σαρακατσ).

σμέρτο (το) «είδος χόρτου χρησιμοποιούμενου παρά των χωρικών κατά των ελκών» (Ρέκκας).

σμιγό (το), ψωμί καμωμένο από μισό καλαμπόκι και μισό βρίζα ή μισό καλαμπόκι και μισό στάρι ή καλή βρίζα.

σμίγω, ανταμώνω.

σμούλα (η), 1) η κρύπτη του λαγού (χρηστ.), γιατάν' ή λόξια (Γιαν.) πατλιά, 2) μέρος στενό και ζεστό, από ρ. μουλάνω, αρχ. μυλλών.

σμπουδίζου ή σμπουδιούμι, σκοντάφτω, από το (ε) εμποδίζομαι με ανάπτυξη σ, ουσ. το σμπόδιου.

σόρτα (η), το «μούτρο» «Ξέρ'ς τι σόρτα είναι αυτός;» Ιτ. sorta.

σουβλιμάς (ο), τα αλλού σουβλάκια, από το σούβλα με επίδρο. του κιμάς, λατ. subula.

Σουγδουρά (τα), τα παροιμιώδη σουγδαρά λουλούδια της Ηπειρ. ασημουγκικής τέχνης, ίσως από τους κατασκευαστάς τους χρυσόχους Σαγμπάνο και Ευστάθιο Σουγδουρήν, ανταδέλφους» (διάσημο Ηπειρώτες χρυσόχοι του 18 αιώνα, Ηπ. Εστ. 1956, σελ. 538).

σούγκραβον (το) ζούγκραβον και ζουγκραβόν (Ζαγ. Θ.Π.). Το μικρό χαλάκι, το ασχημάτιστο χιόνι, το κοκαλιού(ι)ού μέχρι, πολλές φορές, ρόχινο.

σούγκραβους (ο), το χιονοθύελλα (Αραβ.), μπφ. από το σλ. sugra=ψωριόκινο, ενν. χιόνι.

σούζα, παρακλ. προς σκυλί να σταθεί όρθιο «σούζα! σούζα!» η φρ. «στέκομαι σούζα» είμαι στις διαταγές κάποιου υποτακτικός, Ιτ. suso (επάνω).

σουλίστρα (η), σφυρίχτρα, σουρίχτρα (Αρίστη Ζαγ. Μιχ. Τσαλαμάνης).

σουλπί (το), 1) δόχτυ από κλαδιά ιτιάς ή άλλου δέντρου που τοποθετείται σε μικρούς καταρράκτες (δέσεις) των ποταμών (Φαν. Λεφτ.) 2) «καλάστρο στενόλαιμον χρησιμεύον δια την εις ποταμούς αλείωσιν» (Αραβ.).

σούμα (η), 1) «η αλλαγή τουλούπα, τολύπη (Αραβ.), «αλύπη εξερίου, εξ ης νήθεται υφάδι» (Ρέκκας).

σούμα (η), 1) το απόστημα του τσίπουρου, το καιμάρι του τσίπουρου, 2) το άθροισμα, τούτο από το lat. summa.

σουμαλίζου, θρωσκ. ιδίως για ερπετό, ουσ. σουμάλ'σμα (το), Επίθ. Σιουμάλ'ς. Το σουμαλίζω είναι το ol. sumenit= θόρυβος.

σούμαλα (τα), τα ξηρά φύλλα και τα φρύγανα γενικά.

σούμπρου (το), το κρηθιδι χωρίς το τσόφλοιο του, ψίχα του καρδιού και μπαρ. το παχουλό κορίτσι, το αλλού «φράπα».

σουράου, σουράου, σουρί'σα, σφυράω. Τα σουράου κατά το χουνατά=κράνης.

σούρβα (τα), ο καρπός της σουρβιάς, λατ. sorbum (Μ. Τριαντ.)

(ΣΥΝΕΧΙΖΕΤΑΙ)

Στο κύλισμα του χρόνου

Ο Νοέμβρης ζωγραφίζει

τα Χριστούγεννα, το φθινόπωρο «σέρνεται» σε μακρός και «εκθέτει» τα δικά του εποχιακά γνωρίσματα σε μεγαλύτερη διάρκεια.

Ο φετινός Οκτώβρης με τις υψηλές του θερμοκρασίες και το καλοσυνάτο ουρανό, ξεγέλασε τη βλάστηση για το έμπα του φθινόπωρου και τον ερχομό του χειμώνα. Μοναδικό σημάδι τα καραβάνια των χελιδονιών που με το αλάνθαστο

ΙΣΤΟΡΙΚΑ ΚΑΙ ΛΑΟΓΡΑΦΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΑΝΩ ΠΕΔΙΝΩΝ ΖΑΓΟΡΙΟΥ

Εννέχεια από την 3η σελ.

πολιτο. Κατεβαίνει στα Γιάννενα, για να διδαχθεί τα λεγόμενα Ελληνικά από και στο Μέτσοβο όπου σπουδάζει για 4 χρόνια. Φιλομαθέτατος, πνευματικά ανήσυχος κι ανικανοποίητος θα πάρει το δρόμο του ξενητεμού για να καταλήξει στο Βουκουρέστι, το μεγάλο πνευματικό κέντρο της εποχής.

Εκεί θα ευτυχίσει να έχει δάσκαλο το σοφό Λάμπρο Φωτιάδη, σχολάρχη της Ελληνικής Ακαδημίας Βουκουρεστίου. Η πολυμάθεια του σχολάρχη όπως πολύ πετυχημένα γράφει ο συνταξιούχος συγχωριανός μας Λυκειάρχης Στάης Λαμπριδής-χρησιμοποιεί στο μονολόγιό του Δούκα ως πηγή ακένωτη για την αντιστροφή, για να διδάσκει και να ευρίνει τους πνευματικούς του ορίζοντες. Το φτωχό παιδί των Σουδενών με παραστάτρια την Παναγία σε αλματώδη άνοδο. Και συνεχίζει ο Σ. Λαμπριδής. Όταν με την απροσμέτρητη φιλομάθειά του και την εκπληκτική εργατικότητα του φθάνει σε υψηλό μορφωτικό επίπεδο, επιδιέχεται με ένθεο ζήλο στο πιο θεάρεστο έργο που επινοήσε ο άνθρωπος. Να διδάξει, δηλαδή να μορφώσει, να ποδηγητήσει, να εξηγήσει για τον ευατό του. Ακατάβλητος και ολόρθος στις επάλξεις ενός ανιδιοτελούς αγώνα διδάσκει από την έδρα και κατηχεί με τα πολυάριθμα και περισπούδαστα βιβλία του που εκδίδει και διανέμει δωρεάν ανά τα πέρατα του Ελληνισμού. Αργότερα θα διαδεχθεί στη σχολαρχία της Ακαδημίας του Βουκουρεστίου τον μεγάλο δάσκαλό του Φωτιάδη, για να ανεβάσει την ήδη μεγάλη της αίγλη σε ακόμα υψηλότερα ύψη.

Στη Βιέννη κατόπι θα ιερατεύσει και θα ονομασθεί Αρχιμανδρίτης. Θα αποκτήσει οικονομική άνεση και θα τυπώσει τα πιο πολλά βιβλία του με πρώτο την περιφημη γραμματική «Τερψιθέα». Θα μνηθεί από τους πρώτους στη Φιλική Εταιρία, για να τον συναντήσουμε κατά την έναρξη της Επανάστασης του 21 να διασχίζει την Τρανσυλβανία σαν εθναπόστολος. Λίγο αργότερα από την Αίγινα θα πάει στην Αθήνα όπου σαν μέλος της νεοσύστατης Επιτροπής για τα Εκκλησιαστικά νομοσχέδια θα βοηθήσει όσο κανένας άλλος στην ίδρυση της Ριζαρείου Σχολής, της οποίας και διορίζεται διευθυντής.

Ο θάνατός του όμως τον προλαβαίνει στις 20 Δεκεμβρίου 1845, αφού προηγουμένως είχε αποποιηθεί την έδρα της Φιλοσοφικής Σχολής του νεοσύστατου Πανεπιστημίου της Αθήνας.

Το έργο του Ν. Δούκα, το εθνικό, το διδακτικό, το συγγραφικό και το κοινωνικό είναι ανεπανάληπτο. Ο Στάθης Λαμπριδής γράφει: «Εξήντα χρόνια διέχεται τα νάματα της σοφίας σε απειρία νέων Ελλήνων. Εξήντα χρόνια φροσύνης, πυρός άσβεστος. Ιλιγγία ο ανθρώπινος νους μπρος στη μεγαλοσύνη του. Παραφράζει, εξηγεί, διορθώνει, σχολιάζει, μεταφράζει, συγγράφει. Συνολικό του έργο 82 ολόκληροι τόμοι. Ο Θουκυδίδης, ο Σοφοκλής, ο Αισχύλος, ο Θεόκριτος, παρεφρασμένοι, εξηγημένοι και διορθωμένοι. Η λογική, η μεταφυσική, η ηθοποιική και δυο χιλιάδες επιστολές όλα γραμμένα και δημοσιευμένα με δικές τους δαπάνες. Όλα για τη γενική ωφέλεια με κόπους και μόχθους».

Θα τελειώσω τα ελάχιστα για το μέγεθός του με τα επιγραμματικά λόγια του Σοφοκλή Λώλη: «Πλούσιος από πένης καταστάς ο Δούκας δια του εντίμου κάπου του, απέθανε χωρίς να ευρεθώσι ούτε τα έξοδα της κηδείας του. Ετάφη στον περίβολο της Ριζαρείου Σχολής κατά την επιθυμία του. Την επομένην του θανάτου του η Βουλή δια ψηφίσματός της ανέγραψε το όνομά του μεταξύ των Ευεργετών του Έθνους.

(η συνέχεια στο επόμενο)

ται το σκηνικό του πίνακά του. Η πλαγιά της Κωδωνάτας, που κοντράρει το βοριά, πήρε το μήνυμα. Στην πλούσια ποικιλία βλάστησής της τα χρώματα ζωηρεύουν σε απίθανους συνδυασμούς αποχρώσεων κίτρινου, καφέ και κόκκινου. Πλεονάζει το καστανόξανθο χρώμα από τους γράβους, τα πλατάνια, τους βάτους κι' άλλα παρεμφερή δέντρα, ξεχωρίζουν με το ζωηρό λεμονί τους χρώμα οι λίπες και διάσπαρτα με το έντονο βυσσινί τους χρώμα οι φράξι και οι κλένοι ομοφραίνουν απίθανα τις πλαγιές στη Βόπατη και το Σπασμά.

Πιο χαμηλά, άλλος μεγάλος χώρος, η Γρανίτσα, το Ζουμπέρι, οι Φτέρες (όλο το σκηνικό στην Αρίστη) με την πλούσια βλάστηση κυρίως σε σουμιές (δρυς) χρωματίζονται ανάλογα φανταχτερά. Αυτοί οι δυο χώροι, δένουν με τις πλαγιές των χαμηλών λόφων του χωριού Αγίου Μηνά, έτσι ώστε, μαζί με τον πλατανιά του Βοΐδομάτη ν' αποτελούν μια χρωματική ενότητα. Ο Νοέμβρης ολοκληρώνοντας το ζωγραφικό του πίνακα «Κοιλάδα του Βοΐδομάτη» μεταφέρει τα χρώματά του στις πυκνόφυτες χαραδρώσεις ανάμεσα Πάπιγκου και Κλειδωνιάς και στις πλαγιές του χωριού Βίκος. Το όλο σκηνικό δένει, οπτικά, με τη διαώδη πλαγιά του Ουρουίνικου εξίσου απίθανης σε χρωματικά αντίκρουσματα.

Ο Νοέμβρης είναι ένας μεγάλος ζωγράφος «εκ του φυσικού». Τη δεξιότεχνητά του αυτή, τις ασυνήφατες μέρες, σε φωτεινός προβολέας πινακοθήκης, προβάλλει εντυπωσιακά λαμπερός ήλιος. Τότε, το σκηνικό αυτό του Νοέμβρη γίνεται απόλαυση των ματιών και αγαλλίαση ψυχής. Αξίζει να το απολάυσει κανείς...

Σ.Σ.

ΝΕΑ ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ

ΓΕΩΡΓΙΟΣ Μ. ΠΑΝΤΙΣΗΣ

ΔΙΚΗΓΟΡΟΣ

ΑΡΕΙΩ ΠΑΓΩ

ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΕΠΗΚΡΑΤΕΙΑΣ

Ακαδημίας 61, ΑΘΗΝΑ, Τ.Τ. 10679

ΤΗΛ. 36.27.537 - 6531.886

ΚΥΡΑ - ΠΟΛΥΞΕΝΗ Η ΟΣΙΑ (Διήγημα)

(Από το νέο του βιβλίο «ΕΞΟΔΟΣ ΓΙΑ ΠΑΝΤΑ»)

ΦΡΙΣΟΥ ΤΖΙΟΒΑ

Με την ευκαιρία της έκδοσης και κυκλοφορίας του βιβλίου «ΕΞΟΔΟΣ ΓΙΑ ΠΑΝΤΑ» (συλλογή διηγημάτων) του άξιου συγγραφέα και λογοτέχνη συμπατριώτη μας και μέλους της Συντακτικής Επιτροπής του περιοδικού μας Φρίσου Τζιόβα, αρχίζουμε από το σημερινό τεύχος τη δημοσίευση σε συνέχειες του διηγήματος «ΚΥΡΑ ΠΟΛΥΞΕΝΗ Η ΟΣΙΑ», που περιλαμβάνεται στην παραπάνω συλλογή για να κάνουμε περισσότερο γνωστό στους αναγνώστες μας και σε όλους τους Ζαγοριώτες το πλούσιο πνευματικό έργο του Φρίσου Τζιόβα, που η παρουσία του στην ελληνική λογοτεχνία τιμά ιδιαίτερα το Ζαγόρι.

Να σημειώσουμε ακόμα, πως η δαπάνη για την έκδοση του βιβλίου «ΕΞΟΔΟΣ ΓΙΑ ΠΑΝΤΑ», προέρχεται από το χρηματικό έπαθλο της «Ριζαρέλου Σχολής» προς το Φρίσο Τζιόβα —τιμητική διάκριση για την πνευματική του προσφορά στο Ζαγόρι— και που κατά τη βούληση του συγγραφέα διατέθηκε για το σκοπό αυτό.

Ήδη 600 αντίτυπα του βιβλίου του διατέθηκαν στο Λαζαρίδιο Κέντρο προς πώληση και ενίσχυση των πόρων του.

1ον

Ήταν σα να μπήκε στην κουζίνα ο Ισκιος γυαλιού με ανοιγμένες φτερούγες όπως χτυπούσε ο ήλιος τη ριγμένη στους ώμους του μπέρτα.

— Την καλημέρα μου αδερφή, την ευχή μου ανεπιείκεια. «Του χωρισμού σημαίν' η ώρα και η καρδιά μου σιγοκλαίει». Σεράι σου ετοίμασε ο σύζυγος, το μολογούν στα Γιάννινα. Θα βγαίνεις στο μπαλκόνι ν' αντικρύξεις την Αγία Παρασκευή να σου περνάει ο καπνός. Αυτά τον πρώτο καιρό, αργότερα που σε ξέρω που με ξέρεις, θα ξεχαστούμε Πολυξένη. Τραπεζίτης ο κυρ-Απόστολος, δεν πήγαινε μια ζωή να κονεύει με νοίκι από σπίτι σε σπίτι. Μεγάλη μου τιμή που τον έκανα γαμπρό.

Φανερό πως τον σπάθιζε με τα λόγια του.

— Ακόμα, Νάκο μου, του κρατάς κακία; Τον ξέρεις, για όλους τέτοιους ήταν ανέκαθε, αχόρταγος. Κόντευε να με φάει τότε που δεν υπόγραφα να πάρω μερίδιο και από το κτήμα του πατέρα μας στην Εύα. Μου το κοπάνει πως τράβηξα το σκονί σου αδικώντας τα παιδιά μας...

Χτύπησε με αγάπη την πλάτη της κλάθοντας στη μνήμη του φράσεις από γράμμα που της έστειλε από την Πόλη εδώ και χρόνια. Ολοφάνερο που απευθύνονταν, αποδέκτης ο γαμπρός. Πέτυχε μόνο να διαπιστώσει τη δική του αφέλεια. Σκληροτράχηλος βούβαλος ο άλλος: «...επειδή, τούτο θα σε φέρει εις τρικυμίας και ταράχην ένεκα των προς εμέ αδελφικών αισθημάτων, αναγκάζομαι εγώ να σε απωλλάξω από

πάσαν δυσκολίαν, φανερώνων σοι σήμερον δια των γραφομένων μου ότι έχεις την πλήρη συγκατάθεσίν μου να υπογράψεις... Είμαι βέβαιος ότι σου προξενώ πολύν πόνον που σου γράφω έτζι όλην την αλήθειαν, αλλ' ήξευρε ότι και εγώ πολύ υπέρερα ώσπου να σου γράψω όλα καταλεπτώς... Περιμένω με γενναϊότητα την απόφασίν σου, την οποίαν κολακεύομαι να πιστεύω ότι θα ενεργήσεις να λάβω ταχέως ή ούτως ή άλλως, πράγμα δια το οποίον σου συνιστώ πάλιν θάρρος, διότι δεν θα γίνει αρχή ούτε τέλος από εμάς...».

Πέρασε οβέλτα το κυνηγόσκυλο κάτω από τη μπέρτα του αφέντη του και γρύλλισε φιλικά χώνοντας τη μουσούδα στην ποδιά της γυναίκας. Το χάιδεψε και «Κασσούλα, φέρτου μια κόρα ψωμί, ήρθε να μ' αποχαρευτήσει κι αυτό» είπε στη μικρότερη κόρη της. Πίσω από το σκυλί ακολουθούσε μια αλυσίδα πιτσιρικάκια, όλα εγγόνια της: η Μερόπη, ο Τάσιος, η Ευδοκία, η Νιόβη. Παραπίσω τα δυο ορφανά Γούλας και Αλεξάνδρα, έθαψαν τη μανούλα τους στα ξένα και γύρισαν στο χωριό να βρουν στο σπίτι τους μητριά. Εφ'εξο το πρόσωπο της γυναίκας. Στρώχνει το σκυλί και χώρεσαν όλα στην αγκαλιά της. Τα κράτησε ώσπου τη χόρτασαν. Έβαλε από μια δραχμή στην κάθε φονχίτσα και μια κουταλιά ζάχαρη στο στόμα τους. Η αλυσίδα ξετυλίχτηκε πάλι γρήγορα, προς τα έξω. Στο μέσο της αυλόπορτας κόπηκε η ορμή τους. Στάθηκαν σα βρεγμένες γάτες μπροστά στο δάσκαλό τους. Θυμήθηκαν και καλημέρισαν εν χορώ. Γέλασε αυ-

τός, χάιδεψε κεφαλάκια. Άνοιξε τη χαρτοσακούλα που κρατούσε. Τα κέρασε λουκούμι. Κράτησε λίγο στην αγκαλιά του την πιο μικρή, την ωραία Νιόβη.

Ξενοχωρήτος ο δάσκαλος της Δοβράς. Συνδέθηκε μαζί του ο Νάκος, τον εκτίμησε, του προξένεψε την ανεψιά του την Κασσούλα.

— Πού τον είχε η τύχη μας τέτοιον ήμερο άνθρωπο, μέλσις του Θεού, έλεγε και ξανάλεγε η Πολυξένη στην κόρη της και άθελα τον σύγκρινε με τον άντρα της.

Όμως η Κασσούλα σα να την είχαν ποτίσει το αμύλητο νερό, σιωπούσε στα εγκώμια της μάνας. Από την πρώτη βδομάδα του γάμου αισθάνονταν αόριστα πως κάτι απειλεί την ευτυχία της. Αν φρούμαζε η φοράδα στον ταβλά τη νύχτα, αν οι ποντικοί έσερναν κάτι στα ταβάνια, αν τραβούσε να κόψει την αλυσίδα του αλυχτώντας ο σκύλος, χλώμαζε ο άντρας της. Δυο τρεις φορές έπεσε ξερός στην ποδιά της... Άγγιζε μιαν εξήγησι, μα σα να έκαιγε την απόδωχνε. «Οι κλέφτες... του πειράχτηκε η καρδιά!». Και όλο γύριζαν στη μνήμη της σκηνές από το γάμο της... μαύρα στέφανα.

Καρτερούσαν από στιγμή σε στιγμή να φανούν ο γαμπρός και το ψίκι από το ξενόχωρο. Η νύφη έλαμπε μέσα στο μετάξι, φορτωμένη φλουριά. Τζοκόντα τη φώναζε ο θεός της και σπάνια Κασσούλα. Στόλιζαν λοιπόν τη Τζοκόντα οι φίλες της και της τραγουδούσαν. Έτσι πέρασε η ώρα. Πρώτα ένα κρύο χέρι έσφιξε την καρδιά των συγγενών· μα δεν είχαν τίποτα. Ούτε σαν Ισκιος από Ισκιό δεν περνούσε στο νου τους η υποψία πως μετάνιωσε ο γαμπρός και δε θα τον ξανάβλεπαν. Κάτι άλλο τον εμπόδισε. Πέρασε κάθε λογικό όριο αναμονής. Σαν πως διαβαίνει μέσα από τα φύλλα των δέντρων αέρινο ρίγος πριν ξεσπάσει μπόρα, πέρασαν κρύα μισόλογα ανάμεσα στο πλήθος των καλεσμένων που καρτερούσαν. Να, πως τάχα... μα δεν μπορεί να αληθεύει ότι στριμωξάν οι κλέφτες το ψίκι σε μια χούνη, το ξεγύμνωσαν και το γύ-

ρισαν πίσω στο χωριό του. Ποιος έσυραν μαζί τους το γαμπρό με δυο άλλους, η μία γυναίκα, και χάθηκαν στα δάση. «Πόση αναστάση θα ζήτουν; Ο Θεός και η ψυχή τους... Ο γαμπρός δάσκαλος έλπιζε πως... Θα θέλω να πεθερός να πληρώσει...» «Να πληρώσει, να πληρώσει, έχει αυτός μιλούντα, τραπέζις είναι... Στο κάτω της γραφής ας δώσει την προίκα, να σωθεί το παλινδρο...» «Βρήκες άνθρωπο! Θα πως η κόρη του δεν τον είχε ακόμα στεφανωθεί...».

Οι κοπέλες, ανύποπτες, ακόμα τραγουδούσαν «Ποιός ήταν ο προξενήτης που νάχε φάει κανέλα, π' αντάμωνε χρυσόν από μέτετοια περιστέρα». Κάποτε το χέρι του Θεού Νάκου τις παραμύρισε. Στάθηκε σοβαρός μπροστά στην Κασσούλα που τον αγαπούσε και τον τιμούσε όσο δε λέγεται και της ζήτησε να συγκρατήσει για ν' αποφυγουν την κακοκλονία του κόσμου, να σταθεί άξια της αρετής της. Έσκυψε το κεφάλι να μη δουν τα βουρκομένα μάτια της. Την ξεστόλισαν βοφά και αποσύρθηκαν οι καλεσμένοι.

Οι κλέφτες κράτησαν αιχμάλωτο το μνηστήρα πάνω από μισή νύχτα στο βουνό Μοναγκάνα. Φύλακας ένα καθαρά επανομαζόμενος «γκαρβός». Τράβηξε τους ανθρώπους κάθε λίγο και λιγάκι. Κάθονταν κοντά πότε στον έναν άντρα πότε στον άλλο, αμύλητος. Έβγαζε την κόμα και δήθεν την τροχούσε στην παλάμη. Πασπάτευε την κόψη. «Ξουρμάει» έλεγε. Την ακουμπούσε στο λαιμό του πλαϊνού του και κοιτάζοντας με γουρλωμένα μάτια τη γυναίκα, διαρίσματα φαινόταν, μα οι αιχμάλωτοι σκαζόνταν τον «γκαρβό», τον έπιαναν αιφνίδια κρίσεις, του έτρεμαν τα χέρια, έβγαζε κραγές και αφρούς γυμνίζοντας τη σπηλιά φρέκα. Μ' απτόν τον άρρωστο δεν ήξερες τί μπορεί να συμβεί. Μίλησε ο δάσκαλος στον καπετάνιο... μα πέρα βρέχει. Του άλλου αιχμάλωτου το έλεγε η «περδικούλα». Μελετούσε πως θα ξεφύγουν. Έφτανε μια κοτρώνα στην καρ-

μερίδα της Σμύρνης «Αμάλθεια» ο Νάκος που την πήρε από το γαμπρό του. Επέμενε ο δάσκαλος να είναι ακόμα συνδρομητής. Νοσταλγούσε τη ζωή της Ιωνίας, δεν ήθελε να ξεκάνει τελείως. Είχε ωραίες αναμνήσεις από το Αδραμύτι, τη Σμύρνη. Τέσσερα χρόνια ήταν αυτά στα σχολεία τους, τέσσερα χρόνια μιας λαμπρής εποχής...

— Να δούμε πως παρουσιάζει τα πράγματα ο κ. Σολωμονίδης, είπε.

Ξεβίδωσε πρώτα μεταλλικό κουτάκι. Ρούφηξε γενναία πρέζα ταμπάκο. Φύσησε με θόρυβο τη μύτη σε σκούρο χειρομάντιλο, σκούπισε τα υπολείμματα της πρέζας από τα ρούσα μουστάκια. Πέρασε με μια ματιά την πρώτη σελίδα και πήγε στα τηλεγραφήματα της τέταρτης που αναφέρονταν στον πόλεμο, μα ήταν μπαγιάτικα. Ξαναγύρισε στην πρώτη σελίδα διαβάζοντας λίγες σειρές από την αρχή και το τέλος του κύριου άρθρου.

— Οι βενιζελικοί δεν έχουν ιερό και όσιο, είπε για να πει κάτι. Ο λόγος φάνηκε ξεκρέμαστος, όμως είχε κάποιαν αιτία. Όσες φορές έπιανε εφημερίδα με βενιζελικές θέσεις φρύαζε.

— Βενιζέλαρε πατέρα της πατρίδος, Βενιζέλαρε πατέρα της φυλής... μουρμούρισε περαχτικά η Κασσούλα κοιτάζοντας πέρα. Ο λόγος της τον ερέθισε περισσότερο.

— Ας όψεται ο αδερφός σου ο Γούλας, αυτός έφερε σπίτι σας το μίσμα. Τ' ακούς Πολυξένη; Κάλαι τον περιούρησε περαχτικά η Κασσούλα κοιτάζοντας πέρα. Ο λόγος της τον ερέθισε περισσότερο.

— Τα «Κούφια καρύδια» του Πάλλη με το ψευδώνυμο Λέκας Αρβανίτης! θαύμασε ο δάσκαλος. Ξέρεις πόσο μ' αρέσει η γλώσσα του συμπατριώτη μας... Ψυχάρη, έδρανε. Παληκαράς κι αντάρτης. Τί του ζήτησαν ο Αποστόλης και ο γιός σου; Να τους αδειάσει το σπίτι τους. Το βρήκε του γούστου του και το επέταξε. Το γράφω με το έτσι θέλω. Μύριζε ακόμα μπεζιλία*. Έχει και στην Κρήτη όμοιο; Κι αυτός τους αποκορίθηκε, άκουσον άκουσον και μάλι-στα μπροστά σε υπαλλήλους της Διοικήσεως, με ηχηρό χαστούκι. Φάνηκε στον ανεπιείκεια ο ουρανός σφοντύλι. Προσπάθησαν να πνι-δεν καταλάβαινε τις κουβέντες τους και αυτό ανέβαζε το θανα-σμά για όσα συνδιαλέγονταν οι δυο άντρες. Ξεδίπλωσε την εφη-

μερίδα της Σμύρνης «Αμάλθεια» ο Νάκος που την πήρε από το γαμπρό του. Επέμενε ο δάσκαλος να είναι ακόμα συνδρομητής. Νοσταλγούσε τη ζωή της Ιωνίας, δεν ήθελε να ξεκάνει τελείως. Είχε ωραίες αναμνήσεις από το Αδραμύτι, τη Σμύρνη. Τέσσερα χρόνια ήταν αυτά στα σχολεία τους, τέσσερα χρόνια μιας λαμπρής εποχής...

— Μιλάει ο Ίωνας Δραγού-μης της Δοβράς, είπε ο δάσκαλος για να αποφορτίσει τον άλλο από το αντιβενιζελικό μένος. Προοδευτικός δημοτικιστής από τη μια, μεγαλοϊδεάτης βασιλό-φρονας από την άλλη, πως συμβιών... μυστήριο! Για το δημοτικισμό σου υπάρχει εξήγησι. Στην Πόλη είχες συγκάτοικο τον κο-ντοχωριανό μας το Δημητράκη Σάρρο, από τη Βίτσα. Γερός, πολύ γερός φιλόλογος. Τον σεριανούσε στα Πριγκιπωνήσια και αυτός σε πλήρωνε με Ψυχάρηδες και Πάλληδες. Για το δεύτερο, τί να σκεφτώ; Ίσως δέχτη-κες έντονη την επιρροή του αυτοκρατορικού μεγαλείου της Πό-λης...

Ένα σάλτο της λαγονίκας έκοψε τη συνέχεια της κουβέντας. Δεν πρόκανε το γάτο που εξα-σφαλισμένος πάνω στην κλημα-ταριά νιαούριζε κοροϊδευτικά γρατσούνωντας ξερές φλούδες.

— Πού το πας μωρή!... — Το γράφει ο νεοκρέας... — Και σαν το γράφει ο νεοκρέας; Έμένα ορίζει ο πατέρας σας και με σέρνει στα Γιάννινα, την κυρά την Παναγία και τον αφέντη το Χριστό όχι, ρούπι δεν το κουνάει από δω η εικόνα. Από το Παζαράκι την κοτβάλησε ο μπασιό-Κωσταντής και όρισε τη γωνιά της. Μπροστά σε τέτοιο ξε-σπασμά υποχώρησε η Όλγα, φίλησε την αγιογραφία και την κρέμασε στο καφί της. Η νύχτα μπήκε στο σπίτι. Άναψαν λάμπες. Γυναίκες: ρωμές, γυφτισσές, έφυγαν με μάτια δακρυγόμενα. Πόσα ψυχικά της γνώριζαν! Ο χαντζής όλο-το απόγιομα μέραζε στα φτωχοκάλυβα κρεάτα, ρύζια, μακαρόνια, ζάχαρη, χωρίς να φανερώσει το δωρητή, μα όλοι κα-τάλαβαν.

(ΣΥΝΕΧΙΖΕΤΑΙ)

Το ΖΑΓΟΡΙ και τα χωριά αυτού

ΜΑΚΡΙΝΗ και ΜΑΚΡΙΝΟΝ

ΠΕΡΙΟΔΟΣ 1912-1913

(Κ. Λαζαρίδης- και Εφημερίδες «Πατρίς»- «Εμπρός»)

Οι Ζαγορίσιοι που ήταν κατά την εποχή εκείνη στην Αθήνα προτού κηρυχθεί ακόμη ο Ελληνοτουρκικός πόλεμος του 1912 απεφάσισαν ν' αποστείλουν στο Ζαγόρι ανταρτικές ομάδες για να εμποδίσουν Αλβανικά άτακτα μπουλούκια που επωφελοόμενα από τις πολεμικές αναταραχές ενδεχομένως να κάνουν πλιάτσικο. Σ' αυτό πρωτοστάτησαν οι Δούμας από το Τσεπέλοβον, Γεώργιος Πούσιος από το Καπέσοβον, Στ. Χασιώτης από το Μονοδένδρι και άλλοι εκλεκτοί Ζαγορίσιοι. Με έρvano, που έκαναν εξωπλισθκαν Ζαγορισιακά και απο άλλα μέρη αντάρες κάπου 40-50 και με αρχηγό αυτών τον Καργαυόργο από το Φλαμπουράρι.

Με την κήρυξη του πολέμου αυτού (5 Οκτωβ. 1912) ο Καργαυόργος με την ομάδα του εμφανίστηκε στο Ζαγόρι και ανταμώθηκε με άλλες ανταρτικές ομάδες που είχαν ξεκινήσει για την Ήπειρον, όπως του Κ. Βάσσου ή Νέμου, Καπετάν Νάντα, Παναγ. Περιστέρη από τη Λαϊστα Γεωργ. Τσκακτάνα από το Περιβόλι και άλλους.

Οι Τούρκοι μαθαίνοντας την εμφάνιση των ανταρτών στο Ζαγόρι έστειλαν πολλές δυνάμεις από πολλά σημεία για να κάμουν εκκαθάριση της περιοχής. Οι Τούρκοι ξεπληρώνονται σ' όλο το Ζαγόρι και κάμουν μεγάλη καταστροφή με λεηλασίες, δαρμούς, σκοτωμούς, βιασμούς και κάψιμο σπιτιών. Η μεγάλη καταστροφή συντελέστηκε κατά κύριον λόγον κατά το πρώτο δεκάμηρο του Νοεμβρίου του 1912. Πολλοί κάτοικοι κατέφυγαν στο Μέτσοβο και στη Θεσσαλία.

«Οι Τούρκοι αγαλλόμενοι ήδη δια την επιτυχίαν των» μπήκαν στο Μακρίνο που το πληττήσαν απανθρώπως και έκαψαν δυο σπίτια. Την 8 Νοεμβρίου το πλιάτσικο και τα άλλα τερατουργήματα.

«Πατρίς Νοέμβριος 1912» «εις το χωρίον Μακρίνον αφού διεκρέουσαν δυο παρθένους Ελληνίδας, κατόπι απέκρουσαν τους μαστούς αυτών και εντέλει τας εφόνευσαν»

ΠΕΡΙΟΔΟΣ 1940-1949

Κατά την «Έκθεσιν των γενομένων ζημιών εγγείων Ήπειρου από της κηρύξεως του Ελληνο-ιταλικού πολέμου (28.10-40) μέχρι της τελικής απελευθέρωσης Οκτώβριος 1944.

Εκδόσις Ηπειρ. Εταιρείας Αθηνών 1987 σελ.55-Αριθ. 5 ΜΑΚΡΙΝΟΝ

«Ετυρωλήθησαν υπό των Γερμανών 41 οικίαι. Διηρπάγη και ελεηλατήθη η περιουσία των κατοίκων.

Εξετελέσθη υπό των Γερμανών εις το χωριό κάμπε στις 23 Οκτωβρίου 1943

Κατά τον Πολιτιστικόν Σύλλογον Ασπραγγελων-Τμήμα Ερευνής-σκοτώθηκε υπό του Ναζί ο Νίκος Καραβιάς.

Για το Μακρίνον ο Γεώργιος Σωτήρης έγραψε τους εξής στίχους.

Δ. ΜΑΚΡΙΝΗ

Είναι Ζαγοροχώριον και η Μακρίνη ώραίον αν και δεν είναι σήμερα, ως άλλοτε ακμαίον, γιατί εκ των κατοίκων της μίλις το τρίτον μένει. Αυτοί όμως που έμειναν ζώσαν αγαπημένοι πλειότεροι μετοίκησαν κι' είναι στη Θεσσαλία εις την πόλιν την Αλμυρνήν έχανσαν αποικίαν. Και άλλοι μετανάστευσαν εις διαφόρους πόλεις

για τούτο και προείπομεν, το τρίτον μένει μόλις. Έχει αμπελοχώραφα δένδρα οπωροφόρα, λιβάδια, κήπους, κτήματα καλά προσοδοφόρα. Μακρίνη την ανόμασαν εις όνομα εκείνης τ' Αϊ Βασιλείου αδελφής της Όσιας Μακρίνης. Λέγουν ήτο εικόνησμα, Μακρίνα η αγία στη θέσι όπου άλλοτε ήτο μικρή εκκλησία. Λέγουν πως οικογένεια του Βασιλέ Βανάκου κι' άλλοι έκτισαν το χωριό εις την Κουλάδα κάτω ποτίναι τρεις βρύσεις έμορφες και εινωραία θέσι κι' αντίκρυ είναι τα χωριά Τσερνέσι και το Σιέσι. των βρύσεων καλύτερη είναι η Βρύσκα βρύση, όποιος της πηλή το νερό, θα τον ευχαριστήση. Το Γρεβενίτι φαίνεται μακράν το Φλαμπουράρι. Έχει και Μοναστήριον στης Παναγίας χάρη και πανηγύρι γίνεται φοραίς του χρόνου δύο σταις δεκαπέντε Αυγούστου και οκτώ του Σεπτεμβρίου.

Αρχαίον Μοναστήριον πολλάκις κατεστράφη απ' ασεβών επιδρομάς εκάη, διηρπάσθη. Το σήμερα σωζόμενον αιώνες τρεις αρχαίον μ' εκκλησίαν έμορφη κι' εικονοστάς ωραίαν με ξύλον από καρνά εν' όλο χρυσιμένον, σόλους τους τοίχους εκκλησίας αγιογραφημένον. Είναι γνωστοί ηγούμενοι ο Χρυσάνθος ο Γέραν, διάδοχος του Ανθιμος, όστις και τελευταίον τα ζώα του Μοναστηριού επώλησε και σπίτια ηγόρασε στα Γιάννινα, να παίρνη τα ενόικια. Είν' Άγιος Νικόλαος η κεντρική εκκλησία που λειτουργία γίνεται και καθ' ακολουθία. Αυτού εκκλησιάζονται εσπέρας και πρωτας εκτός μόνον των εορτών, ποτίναι της Παναγίας. Κοντά στον αϊ Νικόλαον 'ς επικλινές τοπίον ευρίσκειται και το κοινό χωράς Νεκροταφείον. Έχει και εξωκλήσια Άγιον Αθανάσιο

το μόνο μέσα στο χωριό, τάλλα στα δάση είναι, τον άγιον Σπυρίδωνα, θέσις καλή ωραία, και με δένδρα κατάφυτα μεγάλα και αρχαία. Και άλλο εξωκλήσιον Προφήτου του Ηλία είναι εις ράχιν υψηλή, εις θέσιον εξαισταν. Αρχαίον εξωκλήσιον Τριάδος της Αγίας είναι κτισμένον εις Ναόν της Ειδωλολατρείας, άλλων λεγόντων τους Διός, του Άρεως δε άλλων, σμά στον Κετρούλαριον ογκόλιθον μεγάλον. Στα χίλια οκτακόσια εζήκοντα και πέντε συνέπεσε η αγία Τριάς Ματού εικοσιπέντε, στη λειτουργία έτυχα με τον Παπά Αλέξη Βανάκον κι' άλλους πήγαμεν, ότ' άρχισε να φέξη. Κι όταν ημείς εφθάσαμε Βαλιάρη στο λάκκο, ακούσαμε το σημαντικό έμορφα να κτυπή. Άνδρες ήσαν ολιγοστοί, Νικόλας Μωρατίτης, ο Γέρον Λογιώτατος Νικόλαος Πολίτης, ο Ιωάννης Παπά Γιάνν' ο Γεροκαρβιδας, ο Ματό-Μπέης κι' ο γιαντρός ο Τάκης Φορλατζας με τας οικογενείας των κι' ο γέρον ο Τσαξώρας με τον υιόν του δάσκαλον είχαν προφώρας έλθη. Κι άλλες γυναίκες μερικές και κάμποσα παιδιά ήλθαν για ν' ακούσωμε εκεί τη λειτουργία. Ο Πρώτος ήτο στα παιδιά Κώστας ο Καλογραλος, Κουτρούμπας, Στέργιος μ' αδελφές και τα παιδιά Πιτέρως, του Βούλαρη το παιδί, τ' αγγόνι Κούσιου Στύλιος, κι' άλλα Μακρινιώτικα κι' εγώ ο ξένος φίλος. Όλοι καμιά εξηνταριά, άνδρες, παιδιά, κορίτσια ήλθαν με τες μανάδες των' ε αυτήν την εκκλησίαν. ο Καλογραίον λησμονεί Αποστόλων να πάρη με τη φυλλάδα ο Παπάς κτύπησε στο κεφάλι. Απ' έξω τον Αποστόλον είπα της Παναγίας, αυτόν μόνον θυμάμουνα από της συνηθείας. Άς είναι, είπεν ο Παπάς, καθόλου δεν πειράζει

ΜΑΝΘΟΥ Κ. ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ

κι' αυτός το Ευαγγέλιον μ' ευλάβειαν διαβάζει. Και μετά την απόλυσιν καθήσαμε τραπέζι, ο Παπαλέξης άρχισε τότε σ' εμάς να λέγη εδω είχε παλιόν Ναόν η Ειδωλολατρεία, και έκτισαν οι Χριστιανοί επάνω Εκκλησία. Κι' άλλα πολλά είπ' ο Παπάς, ήτο γραμματιμένος, ιστορικός ήτο καλός, πολύ πεπαιδευμένος. Έλεγε δε ότι αυτού ήτο η Παρωραία πόλις ηπειρωτική, ομηρική αρχαία. Ότ' ήτο πόλις ασφαλώς απόδειξις βεβαία αυτού ευρήκαν μερικόν νομίσματα αρχαία. Οι ιερείς ήσαν καλοί οι παλαιοί εκείνοι της Εκκλησίας λειτουργοί, που είχαν η Μακρίνη. Ο ιερές Χριστόδουλος, ο του Ιωαννίνων Μητροπολίτου αδελφός παπάς εκ των φρονιμών. Δυό Παπά-Νικόλαοι, ο ένας ο Φικίνας, ο άλλος Σακελλάριος της Πρωτοσυγκλήτας Ιωαννίνων πρόεδρος και του Αρχιερέως ήτο ο αντιπρόσωπος τύπος δε ιερέως. ο ιερές Αλέξης ήτο και Οικονόμος. Άλλος δε Παπαλέξιος, ο του Βανάκου γόνος αυτός κι' εκήρυττε καλώς, ήτο πεπαιδευμένος. Κι' ένας Παπαδημήτριος, καλός ιεραμένος. Τώρα δε είναι ιερές, ο κάτοχος Παιδείας Γέρον Παπά-Χριστόδουλος, υιός οικογενείας Μακρίνης, φέρ' επώνυμον Δελεσης Νικονάσης, που εκτελεί καθήκοντα μετ ευλαβείας πίσης. Άνδρες δ' εγεννήθησαν λαμπροί εις την Μακρίνη, που ήσαν εις το Έθνος μας ως μυροβόλοι κηρύον. Δεσποτή Ιωαννίκιος, ο γόνος της Μακρίνης, Μητροπολίτης ένδοξος εν τοις Ιωαννίνους. Βεργάδης ο Λαμπρότατος Καθηγητής των Νέων και Αδριανουπολιτών και Θεσσαλονικέων. Και τώρα είναι αρκετοί άνδρες πεπαιδευμένοι και Θεολόγοι, Νομικοί, φιλόλογοι ηκουσίμοι, Σχολών Επιθεωρηταί και συγγραφείς εν γένει, Βιβλίων Μαθηματικών. Αλλά κανείς δεν μένει εις τη Μακρίνη σήμερα, αλλ' εις τα ξένα μέρη, έχουν καλήν υπόληψιν και ζύντε τιμημένα. Του Καφασίδη λέγονται Ελέη στη Μακρίνη αν κ' εις τη διαθήκη του ελέη δεν αφήνει.

Αν κι' ως ου έξη, έστελλε χρήματα στο σχολείον κι' ευεργεσίας έκαμεν εις όλον το χωριόν, έπαυσε αφού τη μάνα του τινές είχαν υβρίσει κι' αυτών αυτό το φέρομιο είχε δυσχερευθεί. Κι' όταν την τελευταία του έκαμε διαθήκη εις τη Μακρίνη χρήματα δεν θέλησε ν' αφήρη. Αλλά οι κληρονόμοι του για την κληρονομία ζητούντες πληρεξούσια ευρήκαν δυσκολία. Οι Μακρινιώται πρότειναν για να κληρονομήσουν, θέλουν τοις δώσει έγγραφον ελέη αν αφήσουν εις τη Μακρίνη και αυτοί ανάγκη από μεγάλην στον Καφασίδη τ' όνομα φράγκα χρυσά' χον βάλη

χιλιάδες δέκα και επτά εις τράπεζαν κεφάλι εκ της κληρονομίας των ο Βασιλιάς και άλλοι, ο τόκος των να έρχεται πάντοτε στη Μακρίνη να χρησιμεύη στο χωριό για κάθε καλωσύνη. Η Καλλιόπη, σύζυγος Βάγια του Νεγαιδιώτη θυγάτηρ ήτο νόμιμος Βαρζάκια Μακρινιώτη. το πατρικό μερίδιον πρόθυμα το αφήνει διά κληροδοτήματα, να ήται στη Μακρίνη. η αδελφή της Ευγενή δεν έδωσε πενήντα δεν εφοβήθηκ' ανάθεμα και πατρικήν κατάρα, δεν εσεβάσθη τους γονείς, που προίκα είχαν δώσει και μερτικό της αφήσαν αρχοντικά να ζήση. Δεν είχε αισθήματα καλά, ούτε κι' αδελφότητη, γι' αυτό και κληροδοτήμα στέργησε τη Μακρίνη κι' εκράτησεν αναισχυντα ξένη περιουσία. Στη Καλλιόπη και γονείς η μνήμη αιωνία.

Βιβλία Ζαγορίσιων

Γεωργίου Α. Μέρτζιου

«Λάϊστα»

φιλτράρονται όλ' αυτά —τοπίο και ανθρώπους— συχνά τα περνούν και στο χώρο

Γεωργίου Α. Μέρτζιου που αναφέρεται στο χωριό του τη Λαϊστα. Είναι μια επιμελη-

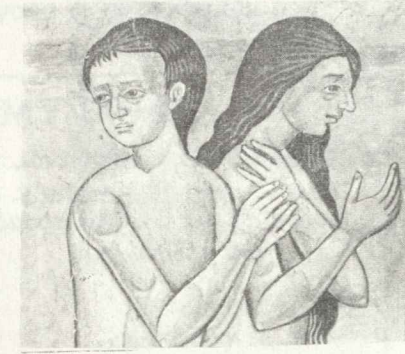
Ένα βιβλίο για Χριστουγεννιάτικο δώρο

Σε καλαισθητή έκδοση κυκλοφόρησε τόμος διηγημάτων του κ. Φρίξου Τζιόβα με τίτλο «Έξοδος για πάντα». Όλα, σχεδόν, τα διηγήματα τοποθετούνται σε χώρο του Ζαγορίου

ΦΡΙΞΟΥ ΤΖΙΟΒΑ

ΕΞΟΔΟΣ ΓΙΑ ΠΑΝΤΑ

(ΔΙΗΓΗΜΑΤΑ)

ΓΙΑΝΝΙΝΑ, 1991

νομε να προτιμηθεί για Χριστουγεννιάτικο δώρο από Ζαγορίσιο προς Ζαγορίσιο με τη βεβαιότητα πως θα αποδειχθεί ευπρόσδεκτο. Η προμήθειά του, εκτός των βιβλιοπωλείων, μπορεί να γίνει, μάλιστα σε τιμή συμφέρονσα, και από το γραφείο του περιοδικού μας.

της ποίησης και της πεζογραφίας.

Τελευταία ήρθε να προστεθεί το αξιόλογο βιβλίο ενός νέου Ζαγορίσιου του κ.

και ιστορούν με φαντασία και γλαφυρότητα την πορεία ζωής κάποιων Ζαγορίσιων ή κάποιες ιδιαίτερες καταστάσεις της περιοχής μας (ξενιτειά, ξεριζωμούς, διωγμούς, εμπρησμούς, προβληματισμούς, εμπόρια, ληστές κτλ.) που σε μεταφέρουν στον περασμένο αιώνα ή μέχρι τα μέσα του παρόντος. Το βιβλίο που διατίθεται για λογαριασμό του Ριζαρείου Ιδρύματος, προτείνουμε να προτιμηθεί για Χριστουγεννιάτικο δώρο από Ζαγορίσιο προς Ζαγορίσιο με τη βεβαιότητα πως θα αποδειχθεί ευπρόσδεκτο. Η προμήθειά του, εκτός των βιβλιοπωλείων, μπορεί να γίνει, μάλιστα σε τιμή συμφέρονσα, και από το γραφείο του περιοδικού μας.

μένη τυπογραφικά έκδοση, κοσμημένη από πάμπολες φωτογραφίες του χωριού και των ανθρώπων του. Το βιβλίο περιέχει ιστορικά και λαογραφικά στοιχεία, αναφέρεται στις εκκλησίες, στον ξενιτεμό, στην Κοινοτική οργάνωση, στα βιοτικά θέματα της λαϊκής ζωής και στις ασχολίες των ανθρώπων, στα ήθη και έθιμα, στις παροιμίες του χωριού και τέλος, γενικεύοντας ο συγγραφέας, αναφέρεται στο εθνικό οικογενειακό δίκαιο του Ζαγορίου κατά τον 19ο

αιώνα και στην Παιδεία στην Ήπειρο. Όλα με γνώση και επιμέλεια δοσμένα. Είναι τέλος, ένα βιβλίο που πρέπει ν' αποκτηθεί από κάθε Λαϊσπινή οικογένεια και να το διαβάσουν οι Ζαγορίσιοι να γνωρίσουν καταλεπτώς ένα κομμάτι ακόμα του τόπου μας δοσμένο με ρέοντα λόγο και θερμή πατριωτική αγάπη.

Το μόνο σημείο που ελέγχεται, αν δεν πρόκειται για το δαίμονα του τυπογραφείου, είναι ο πίνακας της σελ. 21 που αναφέρει το ψυχομέτρι της Λαϊστας σε διαφορετικές χρονολογίες. Πως είναι δυνατό να υπάρχει αυτή η καταπληκτική αυξομείωση του πληθυσμού; Δεν αναφέρεται επιδημία ή μετανάστευση αυτούς τους καιρούς. Από 1.028 άτομα το 1856 αυξάνει σε 3.500 το 1870 για να πέσει πάλι το 1887 στα 2.200 και να ισοροπήσει με τα ζαγορίσια δεδομένα στα 882 το 1.913. Ο Π. Αραβαντινός, ο Δ. Χασιώτης και Ι. Λαμπρίδης, το γράψαμε παραπάνω, δεν πρέπει να γίνονται σε όλα πιστευτοί υπηρετούσαν και εθνικές σκοπιμότητες. Κατά τα άλλα πρόκειται για μια εξαιρετική εργασία.

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ

Το Κέντρο Ερευνών Ζαγορίου στα πλαίσια της προσπάθειάς επικοινωνίας με νέους Ζαγορίσιους και Ζαγορίσιες που ενδιαφέρονται να ενημερωθούν για το έργο του ή να συμμετάσχουν ενεργά στις δραστηριότητές του, οργανώνει τον Νοέμβριο σεμινάριο εξειδίκευσης προσωπικού το οποίο θα πραγματοποιηθεί στα Γραφεία του Κέντρου.

Όσοι ενδιαφέρονται να πληροφορηθούν τις λεπτομέρειες συμμετοχής μπορούν να απευθύνονται στα Γραφεία του Κέντρου (Σίνα 4) ή στα τηλέφωνα: 74.000 - 79.286.

Ζαγορίσιοι ποιητές

Μιχ. Κουκούλη

«Τραγούδια...δάκρυ...στεναγμοί...»

Κυκλοφόρησε με τον παραπάνω τίτλο ποιητική συλλογή του κ. Μιχ. Κουκούλη που «Το Ζαγόρι μας» φιλοξένησε κατά καιρούς στίχους του.

Τώρα συγκέντρωσε την ποιητική του παραγωγή σε κομψό τομίδιο τυπωμένο στο Βόλο όπου είναι εγκατεστημένος ο ποιητής, αν και ο ίδιος αρνείται (!) την ιδιότητα του αυτή στον πρόλογο που προτάσει όπου γράφει: «Δεν είμαι, λοιπόν, ποιητής. Όχι... Δεν είμαι... Και μη με δήτε έτσι, παρακαλώ. Δέστε με μόνον σαν έναν άνθρωπο, που κάποιες στιγμές της ζωής του κι από διαφορετικές κάθε φορά αιτίες, αισθάνθηκε την ανάγκη να βγάλει προς τα έξω αυτό που τον έκαιγε μέσα του, αυτό το «εκ βαθέων». όπως λέμε.»

Δεν ξέρουμε αν μπορεί να λειτουργεί διαφορετικά ο ποιητικός οίστρος ή η διάθεση ή η έμπνευση, πέστε το όπως θέλετε, και να έχει ίχνη ποιητικής γνησιότητας ο στίχος που δεν εκπέμπεται «εκ βαθέων».

Εδώ, σε μερικές στροφές — οι περισσότερες της συλλογής είναι ερωτικές — εκρήγνυνται «εκ βαθέων» ψήγματα ποιητικής ουσίας προσφέρονται στον αναγνώστη κάποια συγκίνηση.

Λοιπόν, υπάρχει συχνά γνήσια συγκίνηση στους στίχους της συλλογής ντυμένη ρυθμούς άλλων εποχών και οι κάποιες αυτές στροφές διαφεύδουν τα προλογικά του κ. Μιχ. Κουκούλη.

Χάρη των αναγνωστών μας αντιγράφουμε από τη συλλογή του συμπατριώτη μας το χαριτωμένο ποίημα «Η ντρομπουλίτσα» που θυμίζει ζαγορίσια σκηνή:

Κι η ντρομπουλίτσα ορθόστητη μεσ' στους ανθούς βογγάει
μέσα σε γέλια σε χαρές και σε γλυκό τραγούδι.
Ταχιά να βγάλει τον ανθό τον μοσχοβολισμένο
που χαιρέτ' η νοικοκυρά κι' αναθυμιάτ' ο κύρης
στις ξενιτειάς τα βάσανα στον μισομύτη την ώρα.
Ναρθεί να πει ξυνόγαλα να φάει κολοκυθόπιτα
και στις καλές του την ποδιά την χλιοπλουμισμένη
να ξαποστάσει να χαρεί απ' της ξενιτειάς τα ντέρτια.
Κι η ντρομπουλίτσα αχολαγιάει προσμένοντάς τον νάρθει
με ντούμπου ντούμπου νούμπου ντούμ γέλια, χαρές τραγούδια...
«Το Ζαγόρι μας»

Στην αγάπη μιας συντροφιάς

Στην άκρη, εκεί βρεθήκαμε.

Η αγάπη μας αγέρας και μας πάει.

Έτσι τα ματωμένα φύλλα της κερασιάς
μαζεύονται υπάκουα στο χρόνο.

«Εσείς...», «Εμείς...», «Αυτός...» «Εγώ...»,
μια συντροφιά γενήκαμε.

Αφήσαμε ελεύθερες τις καρδιές μας
και σκόρπισαν γύρω μας ζωή!

Ό,τι είχε κλειδώσει ο χρόνος μέσα μας
το κέρασε κρασί το βράδυ εκείνο.

Μάτια σε μάτια το λόγο έδωσαν
πως και στο χειμώνα... που 'ρχεται
ζεστές καρδιές θα έχουν.

Νοέμβρης '91

Σιμά κοντά στα Γιάννινα, στη βρύση!

X. Γ. Καρβούνης

ΦΘΙΝΟΠΩΡΙΝΗ ΩΔΗ ΣΤΟ ΧΩΡΙΟ ΜΟΥ

του ΒΑΣΙΛΗ ΤΖΙΟΒΑ

Πέτρες και σιωπή... Άσπρες πέτρες,
σαν ανθρώπινα άσπρα κόκκαλα.

— Σωροί τ' άσπρα κόκκαλα.

Κρύα σιωπή και θλίψη.

Από πέτρα κι' αυτή... κρύα πέτρα.

Άδεια σπίτια, βουβά

σαν παρατημένες, αδειανές κυψέλες.

Παράθυρα σφαλιστά, σκοτεινά

σβυσμένα, αδειανά μάτια.

Οξώπορτες, ξύλινα φέρετρα

ακουμπισμένα όρθια στον τοίχο.

Διπλόκλειστες.

Σαν αγκυλωμένες μασέλλες νεκρών,

— φλύαρα κοντυλογραμμένα στόματα, κάποτε—

που τραγουδούσαν τη ζωή.

Έρημα, χορταριασμένα σοκάκια

σαν ατέλειωτα, παραμελημένα μνήματα.

Κι' ανάμεσά τους να βοιοδέρνουν οι μνήμες,

σκελετωμένα φαντάσματα του χτες,

σκιάχτρα του σήμερα.

Και μόνο εκεί ψηλά, στην άκρη:

Κάτω απ' τα «Μεγάλα Πουρνάρια»

το ψυχανέμισμα των καντηλιών,

τρεμουλιαστό, βουβό, μοιρολόι,

για τη ζωή,

που κάποτε κι' εδώ σεργιάνιζε.

(Νοέμβρης 1991)

«ΑΠΟΓΕΥΜΑ ΚΑΛΟΚΑΙΡΙΟΥ»

Ήπιαμε νερό από το πηγάδι, γεμάτο με τα δάκρυα του βουνού.
Ήπιαμε νερό από τον κουβά, δίχως τις χούφτες, δίχως τσάφα,
βουτώντας μία γλώσσα ξεραμένη, — μελιτζάνι δαμάσκηνο στη σούπια
του καλοκαιριού.

Και ξεδιψάσαμε.

— Θα μ' ερωτευθείς;

— «Όχι».

Άρχισε η βροχή να πέφτει, ποτάμι από ιδρώτα του Θεού.

Η Αννέτα έτρεχε το καλντερίμι, δίχως μια μπλούζα, δίχως ντροπή
σπώνοντας τα χέρια, — σταγόνα άγρια στη μετόπιστη του καλοκαιριού.

Τη ρώτησα.

— Θα μ' ερωτευθείς;

— «Όχι».

Υπήρχε η δάφνη εκεί κοντά και η Μυρτώ, η Τσιρις, η Ήρα
και ένα αγριολούλουδο σταρένιο.

Ένα σημάδι, σκεφτόμουν, στο στέκι της καρδιάς
ένα αποτύπωμα χειλιών μες στο στηθόδεσμο κρυμμένο.

Την διάλεγα θνητή, στις νύμφες στις θεές,
έπαιρ' απ' τα λουλούδια και της χάριζα ψυχές,
σφράγιζα τ' αφανέρωτα με το φιλί του Πάρη.

— Θα μ' ερωτευθείς;

«Όχι» και πάλι.

Μελισσοκόμοι τρύγιζαν το μέλι και μελίτσα, θυμωμένα,
πούλαγαν όσο - όσο το γλυκό.

Το έκλεψα κι αυτό για να χεί νόημα ο κίνδυνος για να της δώσω μια
γιωρτή γεμάτη απόγνωση και μέλια,

κεντρισμένη από πόθο και γινάτι, υπνωτισμένη στον καιρού τις αντι-
θέσεις, βρεγμένη στον νερού τα κέφια.

— Θα μ' ερωτευθείς;

— «Όχι» — Και πάλι «όχι» —

«Μόνο θα σ' αγαπήσω κάποια μέρα».

Ασπράγγελοι 29.6.1991

Έρση Τσακαλογιάννη

ΟΙ ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΕΣ ΕΝΟΤΗΤΕΣ ΣΤΟ ΖΑΓΟΡΙ

Στην εφημερίδα της κυβέρνησης δημοσιεύτηκε η απόφαση του Νομαρχιακού Συμβουλίου Ιωαννίνων, με την οποία προσδιορίζονται οι γεωγραφικές ενότητες με βάση τις γεωοικονομικές, κοινωνικές και συγκοινωνιακές συνθήκες των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης στο Νομό Ιωαννίνων και που αφορά και την περιοχή Ζαγορίου.

Συνολικά ο Νομός χωρίζεται σε είκοσι γεωγραφικές ενότητες. Οι Κοινότητες του Ζαγορίου περιλαμβάνονται σε δύο ενότητες με τον αριθμό 7 και 8.

Η κάθε γεωγραφική ενότητα περιλαμβάνει τις εξής κοινότητες:

α) Έβδομη γεωγραφική ενότητα:

Περιλαμβάνει τις εξής κοινότητες: 1) Άγιος Μηνάς, 2) Αρίστης, 3) Μεσοβοϊνί, 4) Πάπιγκο, 5) Βρυσσώρι, 6) Ηλιοχώρι, 7) Λάιστα, 8) Σκαμνέλι, 9) Τσεπέλοβο, 10) Άνω Πεδινά, 11) Βίτσα, 12) Ελαφότοπος, 13) Κάτω Πεδινά, 14) Μονοδένδρι, 15) Ασπράγγελοι, 16) Δικώρυφο, 17) Διπτόταμος, 18) Ελάτη, 19) Καλουτά, 20) Μανασή, 21) Δίλοφο, 22) Κήποι, 23) Κουκούλι, 24) Βραδέτο, 25) Καπέσοβο, 26) Νεγάδες, 27) Φραγκάδες.

β) Όγδοη γεωγραφική ενότητα:

Περιλαμβάνει τις εξής κοινότητες: 1) Ανθρακίτης, 2) Καβαλάρι, 3) Καρτές, 4) Δεμάτι, 5) Ιτέα, 6) Πέτρα, 7) Βορούσα, 8) Γρεβενίτι, 9) Δόλιανη, 10) Ελατοχώρι, 11) Καστανάνας, 12) Μακρίνο, 13) Τρίστονο, 14) Φλαμπουράρι, 15) Λεπτοκαρύ.

Σε όλες γεωγραφικές ενότητες περιλαμβάνονται τα χωριά, που ιστορικά περιλαμβάνονται στο Ζαγόρι, Άνω Ραβένια, Κάτω Ραβένια, Μαυροβούνι, Γεροπλάτανος και Λυγκάδες. Τώρα το πόσο εξυπηρετεί αυτός ο χωρισμός την περιοχή μας, ας το κρίνουν οι αναγνώστες μας.

ΕΤΑΙΡΙΑ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΗΠΕΙΡΟΥ

Πρόσφατα στην πόλη των Ιωαννίνων με πρωτοβουλία μιας ομάδας ανθρώπων, που ενδιαφέρονται ζωηρά για την προβολή και προώθηση του τουρισμού στην Ήπειρο, ιδρύθηκε με έδρα τα Ιωάννινα, Εταιρεία Τουριστι-

Νέα από τον τόπο μας

κής Ανάπτυξης Ηπείρου μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα.

Χαιρετίζουμε το γεγονός αυ-

της Θωμάς (Επιχειρηματίας).

4. Ταμίας: Λουτσάρης Θεόδωρος (Τουριστικός Πράκτορας).

Η ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ ΚΙΝΗΣΗ ΣΤΟ ΖΑΓΟΡΙ

Στο εορταστικό τριήμερο του Οκτωβρίου (25-28) η τουριστική κίνηση προς το Ζαγόρι ξεπέρασε κάθε προηγούμενο. Έτσι σε όλα τα χωριά, όπου λειτουργούν τουριστικές μονάδες, η πληρότητα ήταν 100% με αποτέλεσμα πολλές αιτήσεις για κρεβάτια να μη μπορούν να ικανοποιηθούν.

Το γεγονός θα πρέπει να προβληματίσει τους αρμόδιους φορείς της Πολιτείας, ώστε να προγραμματίσουν για το Ζαγόρι έργα υποδομής όπως δρόμους, καλύτερη οδική σήμανση, οριοθέτηση του Εθνικού Δρυμού Βίκου, διορισμός φυλάκων, κατασκευή χώρων για τη στάθμευση των αυτοκινήτων, μέτρα για την καθαριότητα, ενίσχυση των μόνιμων κατοίκων για τη συντήρηση των παραδοσιακών κτισμάτων και ό,τι άλλο κρίνεται σκόπιμο για ν' αξιοποιηθεί ο τουρισμός στην περιοχή μας, που αναμφισβήτητα αποτελεί το σημαντικότερο ίσως οικονομικό πόρο για τους κατοίκους της.

Η παραπάνω φωτογραφία από το Μονοδένδρι είναι δηλωτική της τουριστικής κίνησης στα χωριά μας. Πάνω από 20 μεγάλα πουλμαν ήρθαν στο τριήμερο στο Μονοδένδρι ενώ οι κούρες αριθμούνται σε εκατοντάδες.

τό, που οπωσδήποτε ενδιαφέρει και την περιοχή μας, γιατί όντας προικισμένη με σπάνιες φυσικές καλλονές και έχοντας μια πλούσια πολιτιστική παράδοση αποτελεί πόλο έλξης για τον τουρισμό και χρειάζεται να προβληθεί ιδιαίτερα. Οι επενδύσεις στο Ζαγόρι για τουριστική εκμετάλλευση είναι βέβαιο πως θα αποδώσουν.

Ευχόμαστε στη νεοσύστατη Εταιρεία ευόδωση στο έργο της για το καλό του τόπου μας.

Το πρώτο Διοικητικό Συμβούλιο της Εταιρείας αποτελείται από τα παρακάτω πέντε μέλη:

1. Πρόεδρος: Δασκαλόπουλος Σπύρος (τουριστικός πράκτορας).

2. Αντιπρόεδρος: Τσαμάτος Κων/νος (Τουριστικός επιχειρηματίας).

3. Γεν. Γραμματέας: Διαμά-

5. Δημοσιες Σχέσεις: Παγκρατίου Ελένη (Τουριστική Επιχειρηματίας).

ΕΡΓΑ ΑΝΑΚΑΙΝΙΣΗΣ ΣΤΟΝ ΙΕΡΟ ΝΑΟ ΑΓΙΟΥ ΝΙΚΟΛΑΟΥ ΤΣΕΠΕΛΟΒΟΥ

Μιμούμενος τους αείμνηστους μεγάλους μας Ευεργέτες Δούμα - Μπίρια - Τσούφλη - Πετρινός, ο χωριανός μας έμπορος ειδών αυτοκινήτου Βασίλης Γεωρ. Πάσχος εις μνήμην των γονέων του Πάτρας και Γεωργίου, χρηματοδότησε με αρκετά σεβαστό ποσό και εγκατέστησε «καλοριφέρ» στην κεντρική μας εκκλησία «Άγιος Νικόλαος...». Οι εργασίες, για την εγκατάστασή, με την καθημερινή παρακολούθηση του δωρητή, έγιναν με μεράκι, από εκλεκτούς τεχνικούς και η τοποθέτηση των σωληνώσεων και των σωμάτων έγινε με τέτοιο τρόπο, που να μην αποτελεί παραφάνια με τις θαυμα-

στές Αγιογραφίες του ναού τις ιστορημένες από το 1753 από τους Καπεσοβίτες Αγιογράφους Μπουγάδες και τους Τσεπελοβίτες Αναγνώστου.

Οι Αγιογραφίες αυτές θα καθαριστούν από την κάπνα, που τις έχει καλύψει αιώνες τώρα, με την Ευεργεσία της σεβαστής μας πατριώτισσας απογόνου της Τσεπελοβίτικης οικογένειας των Ευεργετών Δουμαίων κυρίας Σοφίας Δούμα Εμπειρίκου, που χρηματοδότησε το έργο αυτό, με το ποσό των τριών εκατομμυρίων δραχμών, σαν πρώτη δόση... Ο Άγιος Νικόλαος ας την προστατεύει, ας την ευλογεί, και ας είναι αιωνία η μνήμη των γονέων της...

Τα εγκάνια του καλοριφέρ γίνανε στις 3 του Νοέμβρη και το εκκλησίασμα μέσα στη ζεστασιά του καλοριφέρ, ένοιωσε πιο έντονα, την πνευματική ζεστασιά της θείας λειτουργίας...

Ο Άγιος Νικόλαος ας παραστέκει, ας ευλογεί και ας προστατεύει το δωρητή Βασίλη Πάσχο και την εκλεκτή γυναίκα του Νίκη κι' ας είναι αιωνία η μνήμη των γονέων τους...

Ε. Γ.

Τσεπέλοβο
Νοέμβρης 1991

ΑΠΕΙΛΗ ΓΙΑ ΤΗ ΔΗΜΟΣΙΑ ΥΓΕΙΑ ΣΤΟ ΠΑΠΙΓΚΟ!

Είχαμε επισημάνει προ διμήνου τους κινδύνους που εγκυμονεί αγωγός λυμάτων στην Κοινότητα Παπίγκου ο οποίος βρίσκεται δίπλα από το πεπλωμένο δίκτυο ύδρευσης της Κοινότητας.

Τους ίδιους κινδύνους επισημάνει τότε και η Διεύθυνση Υγιεινής της Νομαρχίας, που με έγγραφό της προς τον πρόεδρο της Κοινότητας, τον Αστυνομικό Σταθμό Αρίστης και την ΤΥΔΚ, ζητούσε την απομάκρυνση του αγωγού.

Ωστόσο πέρασαν από τότε δύο ολόκληροι μήνες και τίποτε δεν έγινε προς αυτή την κατεύθυνση, με αποτέλεσμα, λόγω της αδράνειας των αρμοδίων, να εξακολουθεί να βρίσκεται σε κίνδυνο η υγεία των κατοίκων της Κοινότητας Παπίγκου, που δικαιολογημένα πλέον ζητούν την επέμβαση της κ. Νομαρχίας για να απομακρυνθεί αμέσως ο αγωγός των λυμάτων, πριν μολυνθεί το πόσιμο νερό.

Είναι αδιανόητο υπηρεσίες όπως η ΤΥΔΚ, να αδρανούν, τη στιγμή που γνωρίζουν ότι ο αγωγός των λυμάτων περνάει δίπλα από το δίκτυο ύδρευσης.

ΜΙΑ ΝΕΑ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ ΜΟΝΑΔΑ ΣΤΟ ΖΑΓΟΡΙ

Το Ξενοδοχείο «Η ΕΛΑΤΗ ΖΑΓΟΡΙΟΥ»

Στην όμορφη και δροσώλουστη Ελάτη άρχισε να λειτουργεί από τις αρχές του Φθινοπώρου το άνετο και καλμάριμαρο Ξενοδοχείο η «ΕΛΑΤΗ ΖΑΓΟΡΙΟΥ». Ένα παλιό αρχοντικό του Ηρακλή Βλάχου, στο κέντρο του χωριού, που έμεινε ανέπαφο από το κάψιμο των Γερμανών το 1943 και κινδύνευε να μεταβληθεί σε σωρό ερειπίων, αναστήλωθηκε και με άλλα συμπληρωματικά έργα εναρμονισμένα απόλυτα με το περιβάλλον και την αρχιτεκτονική του τόπου μας, μετατράπηκε σ' ένα ωραίο παραδοσιακό συγκρότημα με σύγχρονη λειτουργικότητα το σημερινό Ξενοδοχείο, που τόσο έλκει από το χωριό μας.

Το καμαρώνουν όλοι οι χωριανοί, αλλά ιδιαίτερα ο επιτυχημένος και ρέκτης επιχειρηματίας ιδιοκτήτης του κ. Αλέξανδρος Γιαννακόπουλος.

Αγάπησε το χωριό μας, αν και ξένος και διέθεσε αρκετά εκατομμύρια για να το οικοδομήσει αλλά ιδιαίτερα για να το εξοπλίσει και να το διακοσμήσει με ό,τι καλύτερο και παραδοσιακό υπήρχε. Οι χωριανοί αναγνωρίζοντας την προσφορά του, τον εξέλεξαν πρόεδρο του «Εξωραϊστικού Συλλόγου Ελάτης».

Το Ξενοδοχείο διαθέτει 8 ωραιότατα δωμάτια με 25 κρεβάτια, αίθουσα μεγάλη εστιατορίου, μπαρ, ανθοστόλιστη αυλή και άνετο πάρκινγκ.

Οι επισκέπτες θα βρουν εκλεκτή κουζίνα, ευχάριστη διαμονή, σπιτική θαλπωρή και ζεστασιά από το καλοριφέρ και τα παραδοσιακά τζάκια του. Θα χρειάζονται ίσως πολύς χώρος στο περιοδικό μας για να γίνει μια λεπτομερής ξενάγηση στην «ΕΛΑΤΗ ΖΑΓΟΡΙΟΥ». Μια επίσκεψη όμως σ' αυτό θα σας δώσει τη δυνατότητα να το χαρείτε από κοντά.

Ευχόμαστε στον ιδιοκτήτη τον κ. Αλέξανδρο Γιαννακόπουλο «καλές δουλειές».

Η. Θ.

ΤΡΑΥΜΑΤΙΣΜΟΣ ΟΡΕΙΒΑΤΗ ΣΤΟ ΠΑΠΙΓΚΟ

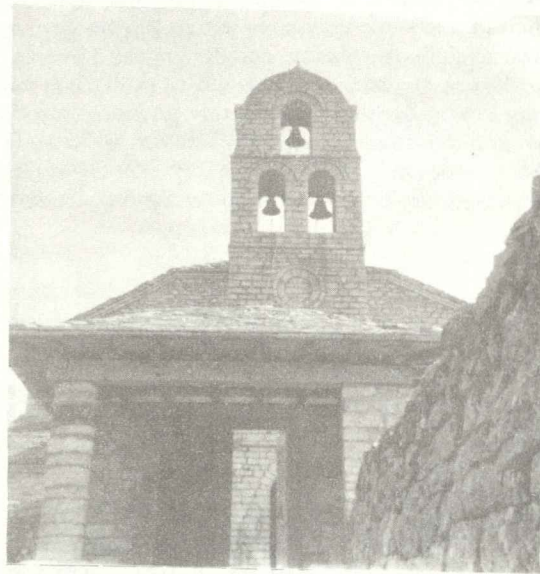
Την Κυριακή 27 Οκτωβρίου και ώρα 7 μ.μ. στο δρόμο από Μικρό Πάπιγκο προς καταφύγιο κοντά στη βρύση ΑΝΤΑΛΚΗ καθώς κατέβαινε έπαυσε το πόδι του ο Αθηναίος ορειβάτης - γιατρός Σταύρος Τζώνης.

Ειδοποιήθηκε από τους ορειβάτες - συναδέλφους τον η ομάδα διάσωσης του Ελληνικού Συλλόγου Ορειβατικού και χιονοδρομικού Πάπιγκου τα μέλη της οποίας ύστερα από συντονισμένες ενέργειες πήγαν, παρέλαβαν τον τραυματία και στη συνέχεια μεταφέρθηκε στο νοσοκομείο. Για μια φορά ακόμα αποδείχθηκε ότι η ετοιμότητα είναι το στοιχείο εκείνο που χαρακτηρίζει τον Ε.Ο.Σ. Πάπιγκου δεδομένου ότι σε τέτοιες μέρες, όπως το τριήμερο που πέρασε, η κίνηση προς το Καταφύγιο και την Ασράκη είναι αυξημένη.

Νέα από τον τόπο μας

ΜΟΝΟΔΕΝΔΡΙ

Από τις 25 του περασμένου μήνα στο γραφικό καμπαναριό του καθεδρικού ναού Αγίου Αθανασίου στο Μονοδένδρι προστέθηκε και τρίτη καμπάνα κι έτσι πραγματοποιήθηκε ένα όνειρο πολλών δεκαετιών. Ας είναι καλά οι ανώνυμοι δωρητές χωριανοί και ο παπα-Δημήτρης, που με τη δική του πρωτοβουλία και φροντίδα αποκτήθηκε ένα ακόμα στολίδι για την εκκλησιά μας.

Θαυμάστε συμμετρία.

ΝΕΟΙ ΖΑΓΟΡΙΣΙΟΙ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΕΣ

— Στον αγαπητό μας Κώστα Μ. Πατακώστα από την Αρίστη Ζαγορίου που πήρε επάξια το πτυχίο «MASTER» του Πανεπιστημίου HERIOT-WATT του Εδιμβούργου ως «Μηχανικός Υδατοκαλλιεργειών» και «Βιολογικού καθαρισμού κλειστών κυκλωμάτων Ιχθυοκαλλιεργειών» του ευχόμαστε καλή σταδιοδρομία και επιτυχία στο έργο του.

Οι οικογενειακοί φίλοι Κώστας και Ζωή Παταγεωργίου ***

— Στον αγαπημένο μας εξάδερφο Κώστα Μ. Πατακώστα που πήρε πτυχίο «MASTER» του Πανεπιστημίου HERIOT-WATT του Εδιμβούργου ως «Μηχανικός Υδατοκαλλιεργειών» και «Βιολογικού καθαρισμού κλειστών κυκλωμάτων Ιχθυοκαλλιεργειών» του ευχόμαστε καλή σταδιοδρομία, επιτυχία και σ' ανώτερα με «Doctora».

Φάνης και Αφροδίτη Σακελλαρίδη ***

— Αφού περάσαμε με επιτυχία τις σπουδές του και εξεπλήρωσε τις στρατιωτικές του υποχρεώσεις, εγκαταστάθηκε στην πόλη των Ιω-

αννίνων, όπου και άνοιξε γραφείο (οδός Χαριλάου Τρικούπη 19), ο συμπατριώτης μας από την Ελάτη Κωνσταντίνος Ηρ. Θεοδώρου διπλωματούχος Μηχανολόγος - Ηλεκτρολόγος Μηχανικός του Αριστοτελείου Παν/μίου Θεσσαλονίκης.

Ευχόμαστε στο νέο Ζαγορίσιο επιστήμονα καλή και ευδόκιμη σταδιοδρομία. ***

— Εκφράζουμε τα θερμά μας συγχαρητήρια στους γονείς Γιάννη και Δανάη Πατσούρα και στον παππού Κώστα Κατελλίδη για τον υιό τους και εγγονό Δημήτρη που πήρε το πτυχίο της ιατρικής, ευχόμενοι καλή σταδιοδρομία.

Ελευθερία - Κώστας Φωτέτσιος ***

— Συγχαίρω τον ανεψιό μου Κίμωνα Αχ. Λένη, που πήρε το πτυχίο του μαθηματικού από το Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων και του εύχομαι πλούσια σταδιοδρομία.

Βύρων Βαζώκας ***

— Εκφράζουμε τα θερμά μας συγχαρητήρια στην Ελένη Θ. Παπανίκα από τους Κήπους, που τελείωσε πρώτη το Τμήμα Πολιτι-

ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΑ ΕΡΓΑ ΣΤΟ ΖΑΓΟΡΙ

Από τη Νομαρχία Ιωαννίνων προτάθηκαν και έγιναν δεκτά από τον Υπουργείο Εσωτερικών τα εξής έργα για την περιοχή μας, τα οποία εντάσσονται στο Ειδικό Αναπτυξιακό Πρόγραμμα Τοπικής Αυτοδιοίκησης (Ε.Α.Π.Τ.Α.).

α) Κοινότητα Κοινοβίου

Αναστήλωση κοινοτικού κτιρίου - κελιού - διαμόρφωση κοινοτικών χώρων δαπάνη 20.000.000 δρχ.

Τα ανωτέρω κτίρια αποτελούν αξιόλογα δείγματα της Ζαγοριώτικης Αρχιτεκτονικής και με αυτήν τον τρόπο λαμβάνεται μέριμνα για την συντήρησή - επισκευή και ανάδειξή τους και προβάλλεται τόσο η Αρχιτεκτονική κληρονομιά της Κοινότητας όσο και η ευρύτερη περιοχή.

β) Κοινότητα Βραδέτου

Τουριστική αξιοποίηση πρόσφατης σε χαράδρα Βίκου: 10.000.000 δρχ. Προβλέπεται η κατασκευή πεζοδρόμου από την Κοινότητα Βραδέτου μέχρι τη θέση «Μπελό» από όπου υπάρχει πανοραμική θέα της χαράδρας του Βίκου.

Η διαδρομή είναι μήκους 2,5 χιλίω. γίνεται μέσα σε φυσικό περιβάλλον χωρίς ανφορές ή κατηγορίες και η επαφή με τη φύση είναι άμεση.

Σ. Θ.

κάν Μηχανικών του Δημοκρίτειου Πανεπιστημίου Θράκης και της ευχόμαστε καλή σταδιοδρομία.

Οι θείοι της Παύλος και Ουρανία Πατανίκα ***

— Στη Μαρία Ελευθ. Βασιλά από τον Άγιο Μηνά Ζαγορίου τα πιο θερμά μου συγχαρητήρια για την επιτυχία της στη Φιλοσοφία Σχολή Αθηνών και πολλές ευχές για κάθε πρόοδο.

Η νονά της Φιλιά Ραγκούση ***

— Συγχαρητήρια στα παρακάτω παιδιά του Ζαγορίου που εισήχθησαν σε ανώτερες σχολές:

Βοβούσα: 1) Σταγκογιάννης Αντώνης του Αθανασίου στη Μαθηματική Ιωαννίνων.

2) Κουμπούλης Αλέκος του Κωνσταντίνου στα ΤΕΙ Αθηνών.

Λάϊστα: Μπουκουβάλα Μαρία του Ζήση, Δασολόγος Θεσσαλονίκης.

Βραδέτο: Μυριούνης Αντώνης του Σπύρου, Παιδαγωγική Ιωαννίνων. Χρόνης Δρούγας Μαρίκα Δρούγια - Γκρόρη

ΚΟΙΝΩΝΙΚΑ

ΗΛΙΟΧΩΡΙ

Στον συγχωριανό μας Κων/νο Ημιπρίου Πολύλο καθηγητή, πρόεδρο Πολιτιστικού Συλλόγου Ηλιοχωρίου και κοινοτικό σύμβουλο που αρραβιάστηκε την Βάνα Μιχαήλ Εξαρχου, Νηπιαγωγό, ευχόμαστε καλά στέφανα.

Οικογένεια Στεργίου Μπούμη

ΚΗΠΟΙ

Σε ηλικία 71 ετών πέθανε και κηδεύτηκε στους Κήπους ο καλλιτέχνης βιολίστας Χρηστάκης Δέρβας. Ο τελευταίος της παρέας οργανοπαίκτων του συγκροτήματος των Κήπων Αησιόλου - Λάτση. Την κηδεία του παρακολούθησαν όλοι οι χωριανοί καθώς και πολλοί γνωστοί και φίλοι από τα Γιάννινα.

Α.Τ.

ΒΙΤΣΑ

Θάνατοι: — Στις 8 Νοεμβρίου πέθανε και αναπαύστηκε στη γενέτειρά της, τη Βίτσα, η καλότατη γερόντισσα Όλγα Χρ. Παταρχήστου σε ηλικία 83 ετών.

— Επίσης πριν σαράντα μέρες πέθανε σε βαθύ γήρας μια ακόμα Βιτινή, η Καλυψώ Στ. Λατίνου που αναπαύστηκε στα Γιάννινα.

Ας είναι αιώνια η μνήμη τους.

ΕΛΑΦΟΤΟΠΟΣ

— Στο Στάθη και την Αλίνα Χρόνη Δρακοπούλου που ο Θεός συμπληρώνοντας την ευτυχία τους,

τους χάρισε χαριτωμένο κοριτσάκι, τους ευχόμαστε να τους ζήσει.

— Την οικογένεια Νίκου Κράλιου και ιδιαίτερα τον παππού Κ. Κράλιο του συγχαίρουμε θερμά για την επιτυχία του εγγονού του Κώστα Κράλιου στην Ιατρική Αθηνών.

ΕΝΩΣΗ ΑΠΟΔΗΜΩΝ ΕΛΑΦΟΤΟΠΟΥ ΑΘΗΝΩΝ

ΚΑΒΑΛΑΡΗ

Γάμοι: Στις 17 Αυγούστου παντρεύτηκε η Αριστούλα Ν. Θάνου, Βρεφονηπιακός, τον Χρήστο Β. Νάκο από τον Διγμοίρι Άρτης.

Τους ευχόμαστε να ζήσουν ευτυχισμένα.

Θάνατοι:

— Πέθανε σε βαθύτατα γεράματα η χωριανή μας Αναστασία Σ. Κολού στο καλοκαίρι στο χωριό μας. Συλλυπητήρια θερμά τους συγγε-

νείς.

Βαπτίσεις:

Ο Δημήτριος και η Αγγελική Θάνου, βάπτισαν το τέταρτο αγοράκι τους και του χάρισαν το όνομα ΘΕΟΔΩΡΟΣ. Να τους ζήσει.

ΤΣΕΠΕΛΟΒΟ

Γάμοι:

Δυό Ζαγορισιόπουλα, ο Γιάννης Γκούρης (Τσεπέλοβο) και η Νίκη Ζούκη (Καπέσοβο), τυχαία μια μέρα αντάμωσαν. Κυτάχτηκαν παρόξενα, τα μάτια τους ανοιγόκλεισαν, σαν να τα χτύπησαν ηλιαχτίδες... Αυτό ήταν... αγαπήθηκαν, αρραβωνιάστηκαν και στις 19 του περασμένου Οκτώβρη παντρεύτηκαν. Αγάπη, ειρήνη, χαρά και ευτυχία σ' όλο τους το βίο και ένα τσούρμιο παιδί.

Στους δικούς τους τα θερμά μου συγχαρητήρια.

Ε.Γ.

ΚΑΤΩ ΣΟΥΔΑΝΑ

Θάνατοι:

Σκοτώθηκε σε τροχαίο ατύχημα και κηδεύτηκε στο VENTHOME της Ελβετίας όπου διέμενε μόνιμα, η ΕΛΣΑ ΤΖΙΟΒΑ-ΜΑΛΟΥΤΑ, κορη των Κάτω Σουδανιτών Χαριλάου Β. Τζιόβα και Πολυξένης Κ. Τσαντή και πρώτοεξαδέλφη του μέλους της Συντακτικής Επιτροπής του περιοδικού μας Βασίλη Τζιόβα.

Στους οικείους τους συγγενείς και το Βασίλη τα θερμά μας συλλυπητήρια.

«Το ΖΑΓΟΡΙ μας»

ΑΣΠΡΑΓΓΕΛΟΙ

Θάνατοι:

— Μακρινά από τη γενέτειρά του τους Ασπραγγέλους, πέθανε και αναπαύστηκε στην Αθήνα ο συνταξιούχος δάσκαλος Αντώνιος Βαλάς, συνδρομητής του περιοδικού μας για πολλά χρόνια.

Στους οικείους του το «Το ΖΑΓΟΡΙ μας» εκφράζει τα θερμά του συλλυπητήρια.

— Πέθανε και κηδεύτηκε στην Καβάλα ο συνταξιούχος ΦΩΚΙΩΝ ΚΟΜΠΑΡΟΣ από τους Ασπραγγέλους για χρόνια συνδρομητής του περιοδικού μας.

Στους οικείους το «ΖΑΓΟΡΙ μας» εκφράζει θερμά συλλυπητήρια.

ΔΙΠΟΤΑΜΟ

Θάνατοι:

Πέθανε τον Σεπτέμβρη στη Θεσ/νίκη όπου και κηδεύτηκε σε ηλι-

«ΤΟ ΖΑΓΟΡΙ ΜΑΣ»

ΜΗΝΙΑΙΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ

Ιδρυτής: ΚΙΜΩΝ ΚΥΡΙΑΖΗΣ

★

Ιδιοκτήτης - Εκδότης:

ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΚΑΙ

ΛΑΟΓΡΑΦΙΚΗ

ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΖΑΓΟΡΙΟΥ (ΙΛΕΖ)

Σίνα 4 454 45 ΙΩΑΝΝΙΝΑ

Τηλ. 79286 - 74.000

Υπεύθυνος για το Νόμο:

ΑΠΟΣΤ. Κ. ΝΤΙΝΑΛΕΞΗΣ

Πρόεδρος Ι.Λ.Ε.Ζ.

Ν. Ζέρβα 2 - Ιωάννινα

Τηλ. 30170

★

Υπεύθυνος Ύλης:

ΒΑΣΙΛΗΣ ΤΖΙΟΒΑΣ

Αργυρινών 16 - ΙΩΑΝΝΙΝΑ

Τηλ. 27.105

κία 63 χρόνων ο αγαπητός μας Τάσιος Ν. Αναγνωστόπουλος. Τη λεβεντιά του νίκησε η επάρατη νόσος, ύστερα από πολλούς μήνες κλινήρης. Τους συγγενείς του συλλυπητόμαι εγκάρδια.

Θ. Σ.

ΚΑΛΟΥΤΑ

Την 1η Νοεμβρίου χάθηκε στα 71 της χρόνια η Ελπίδα Π. Στεφάνου. Η κηδεία της έγινε στα Γιάννινα και την εκλιπούσα συνόδεψαν πολλοί χωριανοί και γνωστοί της

Θ. Σ.

ΦΡΑΓΚΑΔΕΣ

Πέθανε και κηδεύτηκε στη Θεσ/νίκη τέλη Οκτωβρίου σε ηλικία 85 ετών η Ιφιγένεια Παπαθεοδώρου. Η εκλιπούσα υπήρξε καλή και έντιμη σύζυγος, στοργική μητέρα και γιαγιά και γεμάτη καλωσύνη αφέντρα του Ζαγοριού.

Στους οικείους της εκφράζω τα συλλυπητήριά μου.

Θ.Σ.

ΣΥΓΧΑΡΗΤΗΡΙΑ

Εκφράζουμε τα θερμά μας συγχαρητήρια στην αγαπητή μας ανηψιά Αγαθή Κ. Τσαμπαλικά, η οποία με αύξονα αριθμό 2 πέρασε στο Παιδαγωγικό Τμήμα Νηπιαγωγών Ιωαννίνων.

Θ. & Ν. Σακελλαρίδη

ΑΡΙΣΤΗ

Θάνατοι:

— Πέθανε στη Θεσ/νίκη και τάφηκε στην Αρίστη, η Ευδοκία σὺς Δημητρίου Μανταλά.

— Πέθανε και τάφηκε στην Αθήνα ο Μιχαήλ Κοντοκάλης.

Γάμοι:

— Παντρεύτηκε στον Άγ. Νικόλαο Πειραιά η κόρη των χωριανών μας Αλέκου και Τούλας Ζώη, Αντιγόνη με τον εκλεκτό της Γεώργιο Ζυγυρίδη.

Γεννήσεις:

Το ζεύγος Νικόλαος Θεοφ. Γέπης και η σύζυγος του Αναστασία απέκτησαν θυγατέρα.

Ευχές:

Στους καλούς, παιδικούς μας φίλους Τούλα και Αλέκο Ζώη από την Αρτάσινα, για τους γάμους της κόρης τους Αντιγόνης τις καλλίτερες ευχές και την αγάπη μας.

Λουκία - Βάσιος

ΠΑΠΙΓΚΟ

Στο Παπινιάτη, φίλο και συνεργάτη δασολόγο ΚΩΣΤΑ ΧΡΙ-

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ:

1. Βαζώκας Βύρων
2. Βαζώκας Κώστας
3. Γιαννακός Ευριπίδης
4. Θεοδώρου Σάββας
5. Κυριαζή Κάλλυ
6. Νικολαΐδης Γιάννης
7. Οικονόμου Κώστας
8. Τζιόβας Βασίλης
9. Τζιόβας Φρίξος
10. Τσακούσης Λεωνίδας

ΣΤΟΔΟΥΛΟΥ και τη γυναίκα του, για τους γάμους του γιού τους ΔΗΜΗΤΡΗ, γιατρού, τις καλλίτερες ευχές μας και με εγγόνα. «Το ΖΑΓΟΡΙ μας»

ΛΕΙΠΤΟΚΑΡΥΑ

Θάνατοι:

Πρόδρομα και άδικα έφυγε απ' τη ζωή ο Τάκης Παπαϊωαννίδης σε ηλικία 71 ετών. Οικογενειάρχης καλός και καλοσυνάτος με όλο τον κόσμο. Η κηδεία του έγινε στα Γιάννινα και πολλός κόσμος τον συνόδεψε στην τελευταία του κατοικία.

Στους δικούς του συλλυπητόμαστε από βάθος καρδιάς.

Συγχαρητήρια:

— Στην αγαπημένη μας ανηψιά Κλειώ Κουτρούμπα που πέρασε στη Φιλολογία Αθηνών, θερμά συγχαρητήρια, υγεία και δύναμη για τις παρύτερα σπουδές της.

Οικογ. Γ. Γκαγκοπούλου

— Ο Εκπολιτιστικός Μορφωτικός Σύλλογος Λειπτοκαρύας, εύχεται στη Βικτωρία Γκαγκοπούλου που πέρασε στα Τ.Ε.Ι. (Τουριστικών Επαγγελμάτων) και στο Νίκο Μητομάρη που πέρασε στα Τ.Ε.Ι. Μηχανολογίας Λάρισας.

ΛΑΪΣΤΑ

Γάμοι:

Συγχαρητήρια στην πρόεδρο Πρωτοδικών Χάϊω Μπαρτζιτσιπούλου (από τη Λάϊστα) και στον Χρήστο Τσιλιμάρη, μηχανικό που κήρυξε τους γάμους τους στη Θεσσαλονίκη στις 7.9.91.

Τους ευχόμαστε να ζήσουν ευτυχισμένοι.

Χρόνης Δρούγας

Μαρίκα Δρούγια-Γκρόρη

Αρραβώνες:

Συγχαρητήρια στην ανηψιά μας Μαργαρίτα Δημ. Χόρεβα (από τη Λάϊστα) καθηγήτρια Γαλλικών που αρραβωνιάστηκε με τον Νίκο Περιστέρη (από το Μέτσοβο) καθηγητή Θεολογίας.

Τους ευχόμαστε καλά στέφανα.

Χρόνης Δρούγας

Μαρίκα Δρούγια-Γκρόρη

ΒΡΥΞΟΧΩΡΙ

Συγχαρητήρια:

Στον λαμπρό νέο και επιστήμονα του χωριού Γεώργιο Α. Βασιλά που την 12.10.91 στον Ιερό Ναό Αγίου Δημητρίου Θεσ/νίκης παντρεύτηκε την εκλεκτή της καρδιάς του Φιλιάνα Ζαφειριάδη ο-Μ.Ο.Σ. και οι κάτοικοι του χωριού εύχονται βιοεπιτυχία και ανθόσπαστο.

Το Δ.Σ. Μ.Ο.Σ. Βρυξοχωρίου

ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ:

- α) Επιταγές - Εμβάσματα: ΘΑΝΑΣΗ ΣΑΚΕΛΛΑΡΙΔΗ Σίνα 4 454 45 Ιωάννινα
- β) Η καταβολή συνδρομών - εισφορών: ιδιοχείρως και στη διεύθυνση: Μυροπολίτη Κ. ΚΥΡΙΑΖΗ Λόρδου Βύρωνος 21 (κ. Τούλα Παλά) *
- γ) Κατώτερη ετήσια συνδρομή δρχ. 1500

ΤΙΜΗΤΙΚΗ ΕΙΣΦΟΡΑ

- 5.000**
Λαζαρίδης Λ. Κων/νος
Ρούντος Γεώργιος
Σπηλιωτοπούλου Τίνα
Σταυρίδης Ιωάννης
- 4.000**
Μουζάς Αθανάσιος
- 3.000**
Βλαχοπούλου-Κουμπή Κλ.
Ο ΜΟΣ Βρυσχωρίου
Γενναδίου-Φρίγκα Αριστέα
- 2.500**
Βαζάκας Μ. Αναστάσιος
- 2.000**
Βαρζώκας Αν. Κων/νος
Γιαννάκης Δ. Ιωάννης
Καρπούζης Προκ. Μενέλ.
Κοσίβας Χριστόφορος
Οικονόμου Ν. Ιοκάστη
Παπαγεωργίου Κ. Γεώργιος
Πατεράκης Εμμανουήλ
Σκαμνέλος Α. Αρχ.
Στεργίου Παύλος
Τσέτση Μαριάνθη
Χρόνη Δ. Νιόβη

ΣΥΝΔΡΟΜΕΣ

- 5.000**
Μπλάτσος Γεώργιος
Πορφύρης Αριστοφάνης
- 4.000**
Πέτσιος Αντώνιος
- 3.000**
Βλαχοπούλου-Βελέντζα Μ.
- 2.000**
Βαρζώκας Κ. Δημήτριος
Τσιαπάρης Ιωάννης
- 1.500**
Εμμανουήλ Σταμάτης
Καπέλος Παν. Θεοχάρης
Καραγιάννης Θωμάς
Σταυρίδη-Βασιλάκη Ρ.
Τοπάλη Νίκη
Τσούλης Χρήστος

ΠΡΟΣΦΟΡΕΣ

ΔΩΡΕΕΣ ΣΤΗ ΜΝΗΜΗ ΤΟΥ ΑΕΙΜΝΗΣΤΟΥ ΚΑΘΗΓΗΤΟΥ ΦΙΛΙΠΠΑ ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ:

Στη μνήμη του εκλιπόντος αείμνηστου καθηγητού Φίλιππα Εμμανουήλ, κατέθεσαν στο Ταμείο της Ενώσεως Αποδήμων Ελαφοτόπου Αθηνών, της οποίας ήταν ένας από τους ιδρυτές της και κατόπιν ένθερμος συμπαρστάτης της ηθικά και υλικά, από συγγενείς και φίλους του, υπέρ ευοδώσεως των σκοπών της, τα παρακάτω ποσά: (Δημοσιεύονται με τη σειρά που τα λάβαμε).

	Δρχ.
1) Ένωση Α ποδήμων Ελαφοτόπου Αθηνών	50.000
2) Κώστας Κράλιος	5.000
3) Κώστας, Αλέκος και Νίκος Κράλιος	20.000
4) Γιόλα Δήμα-Κυρκοπούλου	10.000
5) Γεώργιος Μυλωνάς (τέως Υπουργός)	10.000
6) Δημοσθένης Αγραφιώτης	10.000
7) Παύλος Εμμανουήλ	5.000
8) Σταμάτης Εμμανουήλ	10.000
9) Θέπης Χέλημη - Εμμανουήλ	20.000

ΕΝΩΣΗ ΑΠΟΔΗΜΩΝ ΕΛΑΦΟΤΟΠΟΥ ΖΑΓΟΡΙΟΥ ΗΠΕΙΡΟΥ

ΚΑΠΕΣΟΒΟ

- Ο κ. Ευριπίδης Βουλόδημος για ετήσιο μνημόσυνο της αδελφής του Χαριτίνης πρόσφερε στον Άγιο Νικόλαο Καπεσόβου 25.000 δρχ.
- Ο κ. Βύρων Βαρζώκας πρόσφερε για τις ανάγκες του ξωκλήσιού Αι-Δημήτρης Καπεσόβου 10.000 δρχ.

Το νέο Διοικητικό Συμβούλιο του Πολιτιστικού Συλλόγου Καπεσόβου «Ο ΑΛΕΞΗΣ ΝΟΥΤΣΟΣ» συγκροτήθηκε σε σώμα ως εξής:

ΠΡΟΕΔΡΟΣ:	Απόστολος Ντιναλέξης
ΑΝΤ/ΔΡΟΣ:	Ανδρέας Τόλογλου
ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ:	Ηλίας Ράπτης
ΤΑΜΙΑΣ:	Θουκυδίδης Παπαγεωργίου
ΕΦΟΡΟΣ:	Ανδρονίκη Ζούκη-Γκούρη

ΔΙΟΡΘΩΣΗ:

Στο φύλλο Οκτωβρίου (αριθ. 163) και στη στήλη «Προσφορές» παραλήφθηκε να γραφτεί, πως η προσφορά του κ. Ιωάννη Παυλίδη, έγινε στη μνήμη του εξαδέλφου του Γεωργίου Καπέτση από τη Λαϊστήα.

ΔΩΡΕΕΣ ΕΙΣ ΜΝΗΜΗΝ

Υπέρ του Ιερού Ναού Αγίου Δημητρίου Φραγκάδων:

— Οι οικογένειες: Ιωάννη Καλύβα, Νικολάου Πάντζου, Γεωργίου Βαρκούκη, Νίνας Βαρκούκη, Μαρτέλας Βαρκούκη Κατριτζόγλου, έδωσαν από 5.000 δρχ. στη μνήμη της αξέχαστης θείας τους Ιφιγένειας Παπαθεοδώρου.

— Στη μνήμη της ίδιας θανούσης, ο ιατρός Ιωάννης Βακόλας δρχ. 10.000.

— Επίσης ο Αναστάσιος Τζίρκας 5.000 δρχ. στη μνήμη της θείας του Ιφιγένειας Παπαθεοδώρου και 5.000 δρχ. στη μνήμη των γονέων του και αδελφού του Νίκου.

Η Εκκλ. Επιτροπή Φραγκάδων εκφράζει στους παραπάνω τις θερμές της ευχαριστίες.

Για την εκπλήρωση των σκοπών του περιοδικού «Το ΖΑΓΟΡΙ μας»

- Η κ. Λουκία Καλλίδη, στη μνήμη της Ελένης Θεοδώρου δρχ. 5.000.
- Η κ. Ελένη Γ. Πελλένη, στη μνήμη των αγαπημένων της: γιού της Σταύρου και συζύγου της Γεωργίου Πελλένη δρχ. 2.000.

Η ΙΛΕΖ ευχαριστεί θερμά

Προσφορές
για το Ηρώο της
Ζαγορίσιας γυναίκας

- Η κ. Λουκία Καλλίδη, στη μνήμη της Ευθαλίας Βάλλα, δρχ. 5.000
- Η κ. Αθηνά Σάργου, στη μνήμη του πατρός της Χριστοδούλου Καλλίδη και θείας της Αγαθούλας Ρούφα, δρχ. 5.000.

Η ΙΛΕΖ ευχαριστεί θερμά.

ΣΑΝ ΤΑ ΨΗΛΑ ΒΟΥΝΑ

Και μια Κυριακή του Οκτωβρίου έγιναν οι γάμοι της Κάλυς Κίμωνος Κυριαζή και του εκλεκτού Ηπειρώτη Σπυρίδωνα Κων/τίνου Πιτσαρού στο κοντινό Ζαγοροχώρι, τους Ασπραγγέλους.

Ήταν όμορφα και ήσυχα σ' ένα στενό κύκλο κι' ένα χαρούμενο τραπέζι, πάλη στο Ζαγόρι, στο ζεστό και θαυμάσιο ξενώνα, της τόσο άξιας οικοδέσποινας κ. Μαρίας Γιαννακοπούλου.

Στην Κάλυ Κυριαζή, κόρη του αείμνηστου ιδρυτή του περιοδικού μας Κίωνα Κυριαζή, και μέλος της Συντακτικής Επιτροπής του Περιοδικού μας, που παντρεύτηκε με τον κ. Σπυρίδωνα Πιτσαρό, ευχόμεστε ολόψυχα κάθε ευτυχία.

Επίσης στη μητέρα της κ. Νώρα Κυριαζή τις καλύτερες ευχές μας.

Η ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΗ
ΕΠΙΤΡΟΠΗ

ΕΥΧΑΡΙΣΤΗΡΙΑ

— Ο Μ.Ο.Σ. Βρυσχωρίου και οι κάτοικοι του χωριού ευχαριστούν κι εύχονται καλή πατρίδα στον συγχωριανό τους Πασχαλίδη Ιωάννη (Αναξιμάνδρου 62-64 Θεσ/νίκη) τις αδελφές και τ' αδελφία του για την δωρεά των 25.000 που πρόσφεραν στο Σύλλογο στη μνήμη του αξέχαστου θείου τους Χριστόδουλο Πασχάλη.

Το Δ.Σ.

— Ο Μ.Ο.Σ. Βρυσχωρίου ευχαριστεί τον κ. Παπακώστα Μιχαήλ Εργολάβο (Μιχαήλ Αγγέλου 24 Γιάννενα) για την οικονομική ενίσχυση των 10.000 που πρόσφερε στο Σύλλογο.

Το Δ.Σ.